PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 183 (1871) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 4. avgusta 1951 Cena 20 lir

Prispevajte za Kulturni dom

Velik korak naprej

Na zasedanju Istrskega okrožnega ljudskega odbora, ki je bilo v ponedeljek in torek 30. in 31. julija, so bili sprejeti važni odloki, ki predstavljajo izredno važen korak naprej k nadaljnji demokratizaciji ljudske oblasti v Istrskem okrožju in to še posebno na gospodarskem področju. Naravno, da so ti sprejeti sklepi vzbudili veliko zanimanje med delavci in kmeti v vsem okrožju, pa tudi izven okrožja. Kako tudi ne, saj se s temi odloki urejajo važna gospodarska in finančna vprašanja.

Poglejmo najprej, kaj pravi sprejeti odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih. Prvi člen odloka o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih (Uradni list IOLO št. 1-3-51) se spremeni tako:

«Tovarne, rudnike, prometna, prevozniška, trgovska, kmetijska, komunalna in druga gospodarska podjetja ljudskih odborov in družbenih organizacij ter zasebna podjetja upravljajo v imenu družbene skupnosti delovni kolektivi v okviru splošnega gospodarskega plana ter na podlagi pravic in dolžnosti, ki so določene z odloki in drugimi pravnimi predpisi».

Nadalje se spremeni 33. člen prejšnjega odloka takole:

«Direktorja podjetja imenuje delavski svet podjetja v soglasju s pristojnim poverjenikom ljudskega odbora, pod katerega plansko vodstvo spada podjetje. Za direktorja zasebnega podjetja, ki spada pod določbe tega odloka, je lahko imenovan tudi lastnik podjetja ali njegov pooblaščenec».

Tovariš Beltram je v obrazložitvi odlokov v svojem poročilu dejal:

«V našem gospodarstvu obstajajo določene anomalije, ki jih težko razume, kdor ne pozna naših razmer. Imamo sono... in privatno lastnino proizvajalnih sredstev. Čeprav tudi je obratovanje obeh odvisno od proizvodnih planov in oskrbe s surovinami od ljudske oblasti, ki tudi razpolaga s produkcijo in so tako onemogočene večje akumulacije v privatnem sektorju, vendar stoji v odloku o delavskih svetih razlika v kompetencah upravljanja delavskih svetov med socialističnimi in privatnimi podjetji. Medtem ko so delavci v socialističnih podjetjih odločali v upravljanju, so v privatnih podjetjih samo sodelovali v upravi, kar je pa bistvena razlika, ki jo odpravljamo s spremembo odloka, ki je predložen današnjemu zasedanju, se določbe prvega spremenijo v toliko, da delavski kolektivi po svojih delavskih svetih upravljajo in odločajo enako v privatnih kot v socialističnih podjetjih. Z novim finančnim odlokom bodo delavci v teh podjetjih deležni istih pravic in ugodnosti kot v podjetjih socialističnega sektorja. Razlika je samo v tem, da v privatnem podjetju ostane lastnik direktor, v kolikor izpolnjuje pogoje predpisov in opravlja delo zakonito».

Če pogledamo ta ukrep ljudske oblasti v Istrskem okrožju v vsej daljnosežni važnosti za delavca, ki je bil nekdaj odvisen od gospodarja tovarne, kateremu je moral dajati delovno silo, nam šele postane jasna njegova velika vrednost. Delavec ne bo več občutil nad sabo tistega morečega pritiska odvisnosti, ko je gospodar odločal, če bo še delal in koliko bo zaslužil.

Pri tem pa gre za še važnejše ukrepe v korist delavcem. Odlok o razdelitvi dobička gospodarskih podjetij, ki je bil tudi sprejet na zasedanju IOLO, določa, da mora vsako podjetje doseči dobiček v določenem odstotku planiranega fonda plač. Od tega planiranega dobička bodo podjetja dolžna kritje splošnih družbenih potreb največ 30 odst. tega odstotka se določi za vsako podjetje posebej), z ostalim delom dobičkom, tudi z vsem tistim, ki presega planirani znesek, pa bodo razpolagali delovni kolektivi po posebnih predpisih. Do 10 odsto tega dela dobička bodo lahko porabili za začasno povečanje plač (do 14.000 din. mesečno) in za nagrade, kar bo znesilo samo v industriji okrog 18 milijonov din, najmanj 5 odst. bodo morali oddati v rezervni sklad podjetja, ostanek pa bodo porabili za investicije v podjetju, kakor tudi za povečanje obratnih sredstev.

Tako bo imel vsak kolektiv velik interes, da se bo v podjetju dobro gospodarilo, da se bodo zniževali stroški, da se bodo dosegli prihranki v proizvodnji, itd. Novi sistem nudi vsakemu delavcu perspektivo, da si sam zboljša življenjski standard, kar bo prišlo do izraza ne le v obliki udeležbe na dobičku, temveč tudi v obliki investicij za družbeni standard, zlasti gradnje stanovanj. Mislimo, da ni delavca, ki bi si ne želel imeti svojega stanovanja; po novem sistemu, bo do tega laže prišel kot doslej.

Ko govorimo o teh velikih spremembah v Istrskem okrožju, ki pomenijo pravo revolucijo, pomenijo prehod na normalno stanje, saj se odpravljajo vse nakaznice in boni, ki so do sedaj obstojali le kot potreba zaradi izrednih posledic vojne, ne moremo kaj, da ne bi povedali nekaj besed o položaju delavstva v Italiji, kjer se je v zadnjih letih razvilo močno gibanje, po katerem naj bi delavci dobili soodločujočo besedo v vodstvu privatnih podjetij. Se so vsem dobro v spominu akcije poljedelskih delavcev, ki so se čutili lastnike tiste zemlje, katero so že celi rodovi pred njimi obdelovali, ki so tisto zemljo zasedli, pa je policija nanje streljala. Ali ni lahko tako globoko demokratični ukrep istrskega okrožnega ljudskega odbora — za vzor, kako se rešujejo delavska vprašanja v korist delavcev samih in prav tako v korist skupnosti!

Zgodovina uči, da je vsako oboroženo nasilje proti pravicam delavstva vedno imelo končne negativne uspehe, in da je delavski razred svoje pravice dosegel prej ali slej.

RAZGOVORI V KESONGU še vedno na mrtvi točki

Obe stranki vztrajata pri svojem stališču in se omejujeta na ponavljanje prejšnjih izjav - Medtem se boji nadaljujejo

KESONG, 3. — Danes ob 11. uri se je pričel 18. sestanek za premirje na Koreji. Seja je bila prekinjena ob 13.15, z delom so nadaljevali ob 13.32 in končali ob 13.50. Prihodnji sestanek bo jutri zjutraj ob 11. uri.

Besedilo, ki ga je objavil glavni stan sil OZN o današnjem sestanku v Kesongu, je naslednje:

«Med 18. sestankom vojaške konference za premirje niso dosegli nobenega napredka za sprejemljivo rešitev tretje točke dnevnega reda za obe stranki. V kratki izjavi, ki jo je dal na pričetku zasedanja admiral Joy, je prikazal, da poveljstvo sil OZN ne bo zapustilo svojih sedanjih vojaških obrambnih položajev, da bi ugodilo političnim zahtevam glede razdelitve Koreje. Glavni nasprotni predstavnik je nato govoril dve uri in skušal opravičiti stališče, ki je bilo že prej razloženo. Po njem bi morala vojaška demarkacijska črta teči ob vzporedniku in ne bi sledila zemeljskih položajev, ki imajo vojaški pomen za varnost sil OZN. V izjavi, ki jo je dal admiral Joy na koncu zasedanja, je postavil več vprašanj katerih namen je bil bolje spoznati vprašanje in ugotoviti splošno stališče nasprotne delegacije glede vojaškega premirja in prenehanja ognja, ki bi temu sledilo».

Glasnik delegacije OZN v Kesongu general William Nuckols pa je dal novinarjem naslednjo izjavo: «Ne morem reči, ali je upanje v napredek.» Tako z ene kot z druge strani so ostala stališča enaka in obe delegaciji se omejujeta na ponavljanje svojih izjav. Danes je general Nam Il, ki je govoril eno uro in 49 minut, štirinajstkrat ponovil isto frazo: «Stališče OZN ostaja nespremenjeno: doseči črto za prenehanje sovražnosti na položajih, strateško branljivih; nasprotna delegacija pa s svoje strani nadaljuje z zahtevami, da bi se ta črta čim bolj približala 38. vzporedniku».

Pogajanja se bližajo, kritični fazi, na bojišču se pa nadaljuje normalno delovanje izvidnic in posamezni spopadi predvsem na srednjem bojišču. Zavezniki so napredovali za približno 5 km po gorovju srednje Koreje in zasedli nekaj važnih položajev. Napadli so jugovzhodno od Kunsonga, kjer so nasprotniki nudili precejšen odpor.

Medtem pa se nadaljuje obtoževanje Pjongjanga in Pekinga, ki napadata po svojem časopisju in radiu ameriške delegate na konferenci v Kesongu. Severnokorejska agencija trdi, da so ZDA predlagale pogajanja v Kesongu po «vojaškem in političnem porazu ZDA in Anglije na Koreji». Ker admiral Joy noče sprejeti demarkacijske črte, kot so jo predlagali kitajski in severnokorejski delegati, nekam «logično» zaključuje agencija da ZDA tudi ne žele uspeha konference niti miru na Koreji.

V Washingtonu so prepričani, da sta Pentagon in general Ridgway odločena nadaljevati z razgovori v Kesongu, dokler bodo to hoteli Kitajci in Severnokorejci. Ti razgovori bi se mogli zavleči še za dolge tedne, zlasti ker se zdi, da je delegacija OZN v Kesongu pred «kombinacijo med običajnem obotavljanjem Sovjetov in tradicionalno potrpežljivostjo zapadnjakov».

ZDA si nočejo nakopati odgovornosti za prekinitev pogajanj. Dodajajo, da Ridgway nima namena postaviti pogoje v primeru, da na pogajanjih ne bi mogli preko omrtve točke. Nasprotno, Ridgway in vlada v Washingtonu sta prepričana, da je treba veliko potrpljenja in previdnosti. Ameriški vladni krogi so «zmerno prepričani», da hočejo Kitajci in Severnokorejci končati vojno na Koreji, vendar podčrtujejo, da bodo zaradi tega čim bolj primernimi pogoji. Zato so prepričani, da bodo kitajski in severnokorejski posredovalci zelo trdni pri svojem stališču in se bodo morda povečali boji za dosego koncesij.

Dve konferenci atlantskega sveta

LONDON, 3. — Svet namestnikov atlantskega pakta je sporočil, da bosta to jesen dve zasedanji tega sveta. 15. septembra se bo svet sestal v Ottawi in razpravljal o vprašanjih, o katerih bi bilo potreba podrobno razpravljati na rednem zasedanju, ki bo koncem oktobra v Rimu.

Predstavnik NATO je na tiskovni konferenci izjavil, da dnevni red obeh konferenc še ni dokončno določen. Dodal pa je, da bodo govorili predvsem o političnih in gospodarskih vprašanjih.

V Ottawi se bodo verjetno sestali zunanji, vojni in finančni ministri držav članic atlantskega pakta.

Proučili bodo tudi prva poročila sveta za obrambno proizvodnjo in gospodarskega in finančnega sveta atlantskega pakta.

Dnevni red rimske konference pa bo odvisen od poteka razgovorov v Ottawi in od sklepov, ki jih bodo tam sprejeli. Te konference se bodo verjetno udeležili zunanji in vojni ministri. Predstavnik je dodal, da bodo vprašanje nemškega prispevka proučevali verjetno samo v Rimu, ker pripravljalna dela za rešitev tega vprašanja do začetka konference v Ottawi še ne bodo končana.

WASHINGTON, 3. — Po Acheesonovi izjavi je vlada CSR odklonila predstavniku ameriškega veleposlaništva v Pragi dovoljenje, da bi stopil v stik z nedavno obsojenim novinarjem Oatisom.

Celotni pogled na novi sedež OZN v New Yorku. V glavni stavbi, ki jo vidimo v ospredju in ki je določena za glavno tajništvo, že uraduje 3300 ljudi iz 65 držav. Okna so iz posebnega barvanega stekla, ki odbija sončne žarke, tako da se od zunaj zdijo črna. Stavba je iz marmorja in ima 39 nadstropij. Na levo je stavba za zborovanja, ki je še v gradnji in ki bo imela 7 nadstropij. V njej bodo prostori za Varnostni svet in druge organe OZN. V ospredju je stavba za glavno skupščino, ki je tudi še v gradnji, ki bo od zunaj podobna gledališču

Z razbojniško akcijo se je začela pravda o „patrimonio del partito"

Nedavna razsodba Tržaškega sodišča v pravdi, s katero se je Vidali hotel polastiti Zaloništva Tržaškega tiska, njegove tiskarne, našega dnevnika in celo Zadružne tiskarne, je dokončno pokopala tatinsko demagoško frazo o «patrimonio del Partito». Vidali je to sodbo v četrtek zvečer pomešal z najčudovitejšimi izrodki svoje fantazije v godljo, ki je tako bedasta, da se v Trstu nihče ni zanjo prav zmenil — še posmeha si ni zdela vredna. Njegovi nadobudni učenci pa so nam danes s snovjo, ki jih tako odlično karakterizira, pomazali vrata. Pa o tem na drugem mestu.

Primerno pa je, če se nekoliko spomnimo na zgodovino te zdaj tako neslavno pogorele «teorije» o «patrimonio del partito», predvsem pa na to, kako je Vidali s pomočjo policije hotel to svojo «teorijo» uresničiti, ko je 4. decembra 1948 izvršil od sodišča dovoljeni sodni sekvester.

Čeprav je bilo že takrat vsakomur znano, da se Vidalijev «partito» opira na čisto navadno demagoško frazo, je predsednik sodišča 30. novembra pristal na vidalijevsko zahtevo, proti smešni kavciji 250.000 lir dovolil sodni sekvester in imenoval za sodnega varuha advokata dr. Achilla D'Angela.

Ob 10.45 predpoldne so Vidalijevi emisarji, ki so jih spremljali uniformirani policaji in civilni agenti, začeli izvrševati sodni sekvester najprej v Ul. Ruggero Manna 29, nato v Ul. Sv. Frančiška 20 in končno v Ul. Montecchi 6. Vse to se je izvršilo ob ogorčenem zgražanju tržaškega demokratičnega prebivalstva in ob pobalinskem šopirjenju vidalijevskih emisarjev, ki so se v spremstvu policije prsili, češ zdaj je vse to naše.

Da bi zabrisal skrajno neugodni vtis, ki ga je v Trstu povzročil nastop policije pri poskusu uresničevanja zlagane in tatinske teorije o «patrimonio del partito», (ki je bila povezana s celo goro najogabnejših psovk in klevet — pa o tem prihodnjič), se je Vidali moral poslužiti laži in v svojem glasilu na uvodnem mestu z mastnimi črkami trdil, da je «posredovanje močnih enot policije zahteval sekvestrator, imenovan od sodišča».

Sekvestrator adv. D'Angelo je takoj zahteval od vidalijevskega advokata, naj to trditev prekliče, kajti intervencijo policije je zahtevala stranka, ki je zahtevala tudi sekvester, t. j. Vidali in njegov «izvršilni komitet».

Vidali se je moral poslužiti spet nove laži; drugi dan je «Lavoratore» objavil nekako «precisazione», ki se izmika in pravi, da policije ni zahteval sodni sekvestrator, tem več — «sodni oficial po odloku ZVU».

V slovenščini pa je isti list ta dan še vedno objavil prvo laž...

Resnica pa je med drugim tudi ta, da je avto TS 1777, na katerem so se Vidalijevi emisarji pripeljali v Ul. R. Manna 29, istega dne ob 10. predpoldne stal pred tržaško kvesturo...

S tako razbojniško akcijo se je začela pravda, ki se je te dni končala in ki je urednikom «Unità» tako zmešala glave, da so danes o tem zapisali celo kupico neumnosti.

Vatikan in Stepinac

BEOGRAD, 3. — Nedavno pisanje vatikanskega glasila «Osservatore Romano» o nedolžnosti nadškofa Stepinca je končno potrdilo prepričanje jugoslovanskega javnega mnenja, da je Vatikan odbil ponudbo jugoslovanske vlade, da prekine nadškofu Stepincu nadaljno prestajanje kazni. Vatikan je to storil z jasnim ciljem, da bi lahko še nadalje imel v Jugoslaviji svojega «mučenika» in trobil o «preganjanju vere».

Uradni vatikanski organ je 2. avgusta samo ponavljal svoje prejšnje neutemeljene trditve o tem, da Stepinac «ni kriv» in celo dodal, da se je v raznih oblikah «zavzemal za humanost».

Današnja «Borba» odgovarja na tako pisanje in poudarja med drugimi dva primera, ki že sama po sebi jasno pričata o «nedolžnosti» in «humanosti» nadškofa Stepinca. Ko so fašisti l. 1941. ustvarili ustaško NDH, ko so SS-esovci in italijanski črnosrajčniki začeli s svojimi orgijami po sazužnjeni Hrvatski, se je nadškof obrnil k svojim vernikom s sledečimi besedami: «Dogodki so naš narod pripeljali do uresničenja oddavna sanjanega in pričakovanega ideala... Zaradi tega se vsi odzovite temu pozivu na vzvišeno delo za ohranitev in napredek NDH!» Paveliću, najhujšemu vojnemu zločincu iz pretekle vojne v Jugoslaviji, pa je nadškof Stepinac dejal: «Veliki bog je poslal hrvatskemu narodu vas, poglavnik, da ga rešite...».

«Morda nima mnogo smisla, pravi «Borba», dokazovati Vatikanu resnico o delovanju Alojzija Stepinca v času fašistične okupacije Hrvatske. V Vatikanu so neobčutljivi za ta dejstva, kajti cilji te protijugoslovanske serije klevet niso navdihnjeni z neko «pastirsko skrbjo» za nadškofa Stepinca, temveč izključno s težnjo, da pripomore italijanskim iredentistom v njihovih šovinističnih napadih na Jugoslavijo». Komentator radia Beograd pa je danes zvečer poudaril, da z enim člankom, pa tudi s celo vrsto člankov ni mogoče prikriti zločinov ustašev in njihovega vikarja. Prav tako se Vatikanu ne bo posrečilo varati del javnega mnenja. «Nasprotno, stvar bo postala še jasnejša. Vatikan sploh ne misli na Stepinca, temveč ga upošteva v svojih računih predvsem zaradi tega, da ga uporabi kot orodje v svoji tisočletni delavnosti proti jugoslovanskim vladam. V perfidnosti take politike pa je istočasno tudi njena šibkost in kal njenega neizbežnega poloma».

DE NICOLA NAJDEN

Predsednik senata se bo vrnil v Rim po koncu sedanje debate - Togliatti ponuja roko vladi

RIM, 3. — Predsednik italijanskega senata Enrico De Nicola, ki je po incidentih med De Gasperijevem govorom iz užaljenosti izginil iz Rima, da niti policija ni mogla izslediti njegovega bivališča, se je danes popoldne oglasil in sporočil, da se bo vrnil v prestolnico po koncu sedanje diskusije v senatu. De Nicolova užaljena odsotnost je povzročila mnogo komentarjev.

V poslanski zbornici je danes govoril Togliatti o diskusiji o vladni deklaraciji Voditelj KPI je ponavljal svoje predloge o «pomiritvi» z vlado. Napovedal je, da bo njegova poslanska skupina v jeseni predložila socialne in gospodarske reforme in zahteval, naj vlada prestavi politične volitve na bližji datum.

Zaključek konference o poenotenju orožja

WASHINGTON, 3. — Danes se je končala dvodnevna konferenca zastopnikov Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Kanade, na kateri so razpravljali o poenotenju orožja in municije.

Ob zaključku konference je bilo izdano poročilo, ki pravi, da so na teh prvih razgovorih o poenotenju orožja ugotovili soglasnost glede potrebe poenotenja lahkega orožja, da so razpravljali o tem vprašanju tudi v podrobnostih, da so končno sporazumno ugotovili, da uvedba novih enotnih mer v manjšem strelnem orožju ne bi škodljivo vplivala na sedanje stanje in da bodo, čim bo mogoče, dejansko tudi izvedli na konferenci dosežene sklepe.

Gospodarska komisija za Evropo se bo sestala 20. avgusta

V Ženevi se bodo 20. avgusta sestali zastopniki Gospodarske komisije za Evropo in se posvetovali o možnosti sklicanja posebnega sestanka predstavnikov evropskega gospodarstva.

Delovni tajnik ECE je povabil 6 evropskih držav, da se udeležijo tega posvetovanja. Povabljene države so: Danska, Francija, Madžarska, Poljska, Združeno kraljestvo in Sovjetska zveza. Vse te države so vabilo že sprejele in obljubile, da pošljejo svoje zastopnike na predvideni sestanek.

V nedeljo prvi razgovori med Londonom in Teheranom

Stokes pride danes v Teheran - Objavljeni sta bili angleška in iranska nota - Harriman velik optimist - Na pogajanjih bo sodeloval kot svetovalec - Kaj se dogaja na meji SZ?

LONDON, 3. — Angleška delegacija, katere naloga je pogajati se z iranskimi predstavniki glede dokončne rešitve petrolejskega spora, je danes popoldne odpotovala iz angleške prestolnice v Perzijo.

Delegacijo vodi minister za surovine Stokes, spremljajo ga pa stalni podtajnik na ministrstvu za goriva, Sir Donald Ferguson in eden izmed ravnateljev Anglo-Iranian K. O. Elkington, z večjim številom svetovalcev.

Pred svojim odhodom je imel Stokes kratko tiskovno konferenco, na kateri je izjavil: «Skoraj popolnoma sem gotov, da se bodo pogajanja vršila v ozračju največje dobre volje z obeh strani». Pozdravil je tudi delo, ki ga je Harriman izvršil v Perziji in dodal, da bo brez dvoma njegovo sodelovanje tudi v bodočnosti velikega pomena.

Angleška delegacija bo prispela jutri v Teheran. Predvidevajo, da se bodo prvi razgovori pričeli v nedeljo. Medtem pa je angleški odpravnik poslov v perzijski prestolnici Middleton izročil iranskemu zunanjemu ministru Kazemiju noto, ki govori o formalnostih ob obisku Stokesovega poslanstva.

Na angleškom zunanjem ministrstvu pa so objavili besedilo not, ki sta si jih izmenjali angleška in perzijska vlada. Angleška nota zatrjuje, da se je Anglija pripravljena pogajati na osnovah določenih med pogajanji Harrimana z iransko vlado. Ta pogajanja pa se ne bi mogla vršiti, če ne bi bilo za to potrebnega ozračja.

Po zagotovilih iranske vlade, ko bo priznala to dejstvo, bo takoj odpotovalo v Iran odposlanstvo, ki ga bo vodil minister, član vlade. Angleška nota priznava v imenu vlade in Anglo-Iranian načelo nacionalizacije iranske industrije nafte.

V odgovoru je iranska vlada izrekla zadovoljstvo zaradi priznanja nacionalizacije z angleške strani. Potrjuje, da se iranska vlada popolnoma zaveda potrebe ugodnega ozračja. To bo dokazala tudi na bodočih pogajanjih z isto dobro voljo kot angleška vlada.

Pred prihodom Stokesa je danes Harriman znova odšel k perzijskemu ministrskemu predsedniku Mossadeghu. Po obisku pa je imel tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da bo mogoče najti rešitev vprašanja nafte med pogajanji s Stokesovim odposlanstvom.

«Vesel sem», je nadaljeval, «da sta perzijska in angleška vlada pristali na ponovni pričetek pogajanj in da se bodo pogajanja pričela z dobro voljo. Upam, da bo ob teh pogajih mogoče najti rešitev, ki bo dovolila Iranu zadovoljiti svoje nacionalne težnje, obenem pa bo Velika Britanija imela olajšave pri nakupu in razprodaji izdelkov. Rešitev vprašanja bo dovolila Iranu, da bo mogel nadaljevati z uresničitvijo svojih načrtov in razvojem gospodarske moči države. ZDA zanimajo ti načrti, katerih namen je izboljšanje dobrobiti iranskega ljudstva in bodo dale Perziji vso potrebno tehnično pomoč, kolikor so ji zmožne dati».

«Ko je zahteval Truman, naj odidem v Teheran, je mislil, da bi moral kar največ pomagati obema vladama pri doseg sporazuma. Cenim ponašanje, s katerim sta obe vladi sprejeli moje napore. Stokes me je prosil naj ostanem v Teheranu in sem vesel to storiti. Morda ne bo treba, da bom ostal do konca pogajanj, vendar bom tu, dokler bo potrebna moja prisotnost». Harriman je zaključil, da bo na teh pogajanjih prisostvoval samo kot svetovalec.

Politični opazovalci v Teheranu so prepričani, da bo vodil iransko delegacijo pri teh pogajanjih Daftari kot predstavnik začasne državne komisije za nafto, pomagali na bi mu finančni minister Hohamed Ali Varasten, predsednik odbora za nacionalizacijo nafte Alahayar Saleh, Varasteh Shayagan in Shafagh, iranski predstavnik pri zadnjih razgovorih z Anglo-Iranian.

List «Dad» je objavil vest, ki za enkrat še ni potrjena. Pisal je, da bi oddelek sovjetskih padalcev v kratkem spustili z letal v bližini iranske meje pri kraju Astara. List trdi, da je treba te premike čet spraviti v zvezo z včerajšnjim obsvetljevanjem iranske obale s strani neke sovjetske ladje v bližini Astare.

Iranski vladni list «Teherane Mossader» pa pravi, da je iranska policija aretirala nekega vohuna, ki je imel v pristanišču Pahlavi na razpolago radijsko oddajno postajo. Ta vohun naj bi izdal še svoje sodelavce, ki bi jih tudi že aretirali. V zaporu bi tudi potrdil, da je imel «izredno važno nalogo».

WASHINGTON, 3. — Predlagani vzajemni varnostni načrt, ki ga sedaj proučujeta ameriška senatna odbora za oborožene sile in zunanjo politiko, priznava bližnjemu Vzhodu in Afriki značaj strateško važnega področja.

WASHINGTON, 3. — Predstavnik ameriškega rdečega križa je objavil, da je ameriški rdeči križ pripravljen poslati živila, obleko in zdravila tisočem Madžarov, ki jih je deportirala madžarska kominformistična vlada. Dostavil je, da bi podpore delil mednarodni odbor, da pa pomoč ni mogoča, dokler ne privoli v to madžarska vlada.

WASHINGTON, 3. — Danes sta v Atenah grški ministrski predsednik Venizelos in ameriški veleposlanik John E. Peurifoy podpisala pogodbo med Združenimi državami in Grčijo o trgovini in plovbi.

NOV ATENTAT ROMUNSKIH VOJAKOV iz zasede ubit jugoslovanski graničar

Protestne note zunanjega ministrstva FLRJ zaradi naraščajočega števila obmejnih incidentov - Davies odpotoval v Jugoslavijo - „Politika" o izsiljevalnih poskusih rimske diplomacije

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 3. — Nov atentat na jugoslovanski meji sta izvedla danes dva romunska vojaka, ki sta iz zasede ubila 22-letnega jugoslovanskega graničarja Ivana Simeca.

Simec je bil še z dvema drugima obmejnima stražarjema v patrulji, kakih 250 m daleč od obmejne črte, na kraju, ki je kakih 5 km oddaljen od vasi Hetina. Simec je dobil dva strela v glavo in je nekoliko ur kasneje v bolnici izdihnil.

Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je izročilo romunskemu veleposlaništvu v Beogradu noto, v kateri odločno protestira proti nadaljevanju obmejnih provokacij in kršitev jugoslovanskega ozemlja. Nota poudarja, da so romunski obmejni organi od konca maja do konca julija izvršili 53 obmejnih provokacij in kršitev jugoslovanskega ozemlja. Če primerjamo število obmejnih incidentov, ki so jih romunski organi zagrešili v prvem polletju tega leta, s številom incidentov v prvem polletju lanskega leta, vidimo, da se je število incidentov povečalo skoraj dva krat.

«Ti obmejni incidenti, poudarja jugoslovanska nota, so pokazali, da romunska vlada ni ničesar podvzela, da se prepreči napadalna in zločinska delavnost njenih obmejnih organov na jugoslovansko - romunski meji».

Zunanje ministrstvo FLRJ je te dni izročilo protestno noto tudi madžarskemu poslaništvu v Beogradu, prav tako v zvezi z obmejnimi incidenti. Nota pravi, da so madžarski obmejni organi od konca maja do polovice julija t. l. izvršili 38 obmejnih provokacij.

V primerjavi s prvim polletjem lanskega leta se je število incidentov v istem obdobju letošnjega leta na madžarski meji povečalo za 50 odstotkov.

Danes zvečer je bilo sporočeno, da je od ameriške pomoči v surovinah v skupni vsoti 9 milijonov dolarjev doslej prišlo v Jugoslavijo raznega blaga v vrednosti 7 milijonov dolarjev. Prispele pošiljke, obsegajo predvsem surovi bombaž in koks, ki je bil poslan iz Severne Amerike in Zahodne Nemčije, pa tudi farmacevtske surovine, zdravila, surovo nafto in drugo. Poročilo pravi, da so bili doslej sklenjeni dogovori za dobavo 17.250.000 dolarjev, medtem ko se sklepanje pogodb za ostanek še nadaljuje. Glavni del blaga bo prispel v tretjem četrtletju, medtem ko bo ves program te pomoči končan do konca tega leta.

Iz Anglije poročajo, da je državni podtajnik angleškega zunanjega ministrstva Ernest Davies danes z letalom odpotoval v Jugoslavijo, kjer bo skupno s svojo družino preživel letni dopust.

Današnja beograjska «Politika» piše, da sedanji manevri italijanske iredente bolj odgovarjajo ciljem sovražnikov miru kot «združenim naporom Italije z napori ostalih dežel za mir in varnost», kot je nedavno v rimskem parlamentu izjavil De Gasperi.

«Kam je meril De Gasperijev govor, ko je zlasti poudaril zvezo med «sedanjo politike Italije» in «dolžnim bratstvom do Italijanov iz STO» z ene strani in «interesi atlantske solidarnosti» z druge strani, ni težko uganiti. Rimska diplomacija očitno zahteva najvišjo ceno za svoje sodelovanje v okviru atlantskega paktа. Se več usluge in zadovoljitev starih, nenasitnih apetitov. Toda diplomatska igra je eno, realnost pa drugo.

Ni presenetljivo, da kaže rimska diplomacija tako malo smisla za realnost in da vprašanje STO še danes, leta 1951, opazuje z očmi danuncijevskega časa. Kajti nihče ne pozablja, da je takratna iredenta v Italiji še danes živa in celo aktivna. Toda čudno je, da italijanska diplomacija tako trmasto gili z glavo tja, kjer so že mnogi, tudi iz Italije, občutili, da je zelo trdo».

List nadaljuje, da so na glas iz rimskega parlamenta takoj dali odmev članki v demokrišjanskem listu «Popolo», torinski «Stampi», v vatikanskem organu, v kominformističnih listih itd. «Odgovor je bil hiter, toda Rimu kaj malo koristen, morda celo škodljiv. Glavni urednik lista «Popolo» ni mogel najti druge ideje, kot to, da — v imenu Italije — postavlja Jugoslaviji pogoje za vzpostavitev «zaželenih odnosov»! Nekateri bi to tolmačili kot predrznost, vendar pa je bolj podobno neumnosti.

«Gospod Arata — zaključuje «Politika» — v Jugoslaviji je bilo dostikrat rečeno, da smo za prijateljske odnošaje z Italijo in da za skupna vprašanja obstaja ena sama rešitev: sporazum med obema deželama in spoštovanje obojestranskih interesov. «Če je komurkoli pri vas kaj do interesov italijanskega ljudstva, mu to ne bo težko razumeti. Ni pa tu prostora za nobeno pogoje in za nobeno izsiljevanje».

R. R.

Spofford o pripravah za evropsko obrambo

WASHINGTON, 3. — Ameriški predstavnik v severnoatlantskem svetu namestnikov, veleposlanik Charles Spofford, je izjavil po svojem razgovoru s Trumanom, da je predsednik Truman vesel nad napredkom, ki je bil že dosežen pri ustvarjanju obrambe Evrope.

Povedal je časnikarjem, da se je vrnil v Združene države zato, da bi podal svoje izjave glede ameriškega načrta za vzajemno varnost pred kongresom, ki obravnava ta načrt. V Evropo se bo vrnil, ko bo končal s svojimi izjavami v kongresu.

Ko so ga vprašali, če bi lahko kaj povedal o novem razvoju evropskega obrambnega programa, je odvrnil, da ne more v tem pogledu ničesar povedati, in pristavil, da je razpravljal s predsednikom o «splošnih zadevah» tega programa, ne pa o «podrobnostih».

Na vprašanje, kaj pravi k časopisnim poročilom, da je Francija predlagala za evropsko obrambno silo kontingent 175 tisoč nemških vojakov, je Spofford odvrnil, da ne more podati k temu nobene pripombe, kajti o tej stvari razpravljajo na dveh različnih mestih. Pristavil pa je, da sicer ne verjame, da bi bili že določili kontingent nemških čet, vendar pa je bil po njegovem «dosežen o tej stvari že precejšen napredek tako v Parizu kakor tudi pri drugih razgovorih».

Nato so ga spraševali o ustvarjanju evropske vojske v okviru severnoatlantske vojske. Spofford je dejal, da so na pariški konferenci, katere so se Združene države udeležile samo kot opazovalec, izdelali načrt o tem.

Načrt, ki so ga izdelale Francija, Italija, Belgija, Luksemburg in Nemška zvezna republika, ima obliko predlaganega sporazuma, o katerem zdaj razpravlja teh pet držav. Dejal je tudi, da general Eisenhower pozorno spremlja to zadevo in da je bil razvoj v tem pogledu v zadnjih mesecih zelo hiter.

Na vprašanje, kakšna bo nova stopnja tega razvoja, je odgovoril, da bo teh pet držav zdaj skupno izdelalo podrobne načrte za evropsko vojsko in da so se o splošnih načelih glede tega že sporazumele. Evropske države bodo morale določiti, katero politično telo se mora baviti s to vojsko, obenem pa bodo morale tudi rešiti vprašanje skupnega proračuna zanjo. To vprašanje je prišlo zdaj v razdobje, ki bo zahtevalo več vztrajnega dela, toda v jeseni bo verjetno prišlo do novih priporočil in odločitev v tem pogledu, je pristavil Spofford.

Ministri evropskega sveta zaključili zasedanje

Tajna seja po koncu rednega zasedanja

STRASSBURG, 3. — Danes se je končalo zasedanje ministrskega odbora Evropskega sveta, ki se je začelo včeraj. Po koncu redne seje so se ministri sestali še enkrat za zaprtimi vrati. To je prva tajna seja ministrskega odbora, odkar je bil ustanovljen. Predlagal jo je irski predstavnik.

Predsednik odbora, norveški zunanji minister Halvard Lange, tisku ni hotel dati nobenih podrobnosti o vprašanjih, o katerih so razpravljali na tajni seji. Dejal je samo, da je šlo za neuradno izmenjavo mnenj o sedanjem položaju v Evropi. Dodal je, da to ni bila zadnja tajna seja.

Zasedanja za zaprtimi vrati so se udeležili zunanji ministri Vel. Britanije, Francije, Nemčije, Norveške, Turčije, Danske, Holandske, Irske in Islandije ter opolnomočeni predstavniki Italije, Belgije, Grčije, Švedske, Luksemburga in Posarja.

Pred tajno sejo so se ministri sporazumeli o dokončnem besedilu treh členov konvencije o človečanskih pravicah, katerih ratifikacija je bila odločena, ker se prejšnja vsebina ni strinjala z ustavami in ureditvami šolskih zadev v nekaterih državah.

Poleg tega so razpravljali o naravi stikov med predstavniki ameriškega parlamenta in delegati v evropskem svetu. Italijanski delegat se je zavzemal za čim širše pravice ameriških predstavnikov. Govorili so tudi o beguncih in o prenaseljenosti.

WASHINGTON, 3. — Predsednik Truman in njegova žena sta povabila angleško princeso Elizato in njenega moža, vojvodo Edimburškega, na obisk v Washington. Naznanilo pravi, da sta povabljenca vabilo sprejela in bosta obiskala Združene države konec letošnjega oktobra.

NEW YORK, 3. — Varnostni svet ZN se bo sestal prihodnji četrtek namesto v torek. Nadaljeval bo z razpravljanjem o obtožbah izraelske vlade v zadevi Sueškega prekopa. Ameriški veleposlanik Warren Austin, ki je v tem mesecu načelnik Varnostnega sveta, in ob tej novici navedel, zakaj so sestanek odložili.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Sobota 4. avgusta
Dominik, Ljubičica
Sonce vzide ob 4.50, zatone ob 19.31. Dolžina dneva 14.41. Luna vzide ob 6.08, zatone ob 20.20.
Jutri, nedelja 5. avgusta
Snežnica, Predobra

Bo dobil Trst svoje ladje?

Na pobudo izvršilnega odbora komiteja za obrambo dela je bil včeraj sklican sestanek odbora in gospodarskih ter političnih eksponentov mesta.

Komite, ki je nastal zaradi dokončne izgube dveh najlepših tržaških ladij «Saturnia» in «Vulcania», je povabil vse te predstavnike prav zato, da bi bila njegova akcija podprta tudi s strani trgovskih in drugih gospodarskih krogov pa seveda tudi s strani župana, predsednika cone in ostalih oblastnih organov.

Na včerajšnji sestanek so prišli gospodarski predstavniki, tako je bil navzoč predsednik zbornice comm. Cosulich in drugi, vendar ni bilo niti župana niti predsednika cone. Župan je poslal pismo, s katerim se opravičuje, češ da je zadržan zaradi občinskega sveta, za cono pa je bil navzoč podpredsednik prof. Schiffrer.

Po daljši diskusiji so navzoči predstavniki sklenili, da bodo napravili skupno izjavo na osnovi že obstoječega načrta zbornice s katero bodo odšli v Rim. Zbornica je namreč že pred dvema mesecema, kot je pojasnil comm. Cosulich, protestirala pri «Finmare» in zahtevala pravično razdelitev ladjevja in prog med vsemi pristanišči.

Dokaj čudno je zvenela na sestanku izjava predstavnika cone, češ da se ne more takoj odločiti, če bo podprl akcijo in da prosi nekaj časa za premišljevanje.

Še bolj pa je čudno obnašanje župana, «prvega tržačana», kot se je slišalo na sestanku, ki menda misli, da je s preprostim opravičilom objasnil svoje nesodelovanje.

Njegovo obnašanje je tem bolj čudno (zelo milo rečeno), ker je le našel potreben čas in potrebno voljo, da je poslal pozdravni telegram kapitanu ladje «Oceanie», ko je včeraj odplula za vedno v Genovo. Si mar tako predstavlja naš župan svoje sodelovanje?

Mi smo že široko komentirali vso akcijo in smo že večkrat poudarili, da kljub mogoči dobri volji vseh predstavnikov, dvomimo v uspeh, ker vsa akcija temelji na napačni osnovi. Od Italije ne bomo s prošnjami dobili ničesar. Obljub smo pa siti že vsi in to tudi omenjeni sindikalni in drugi predstavniki. Trst je konkurenčno mesto. Naivno je misliti, da se bo z protesti spremenila že 30 let stara politika, ki stremi k uničenju najbolj nevarnega konkurenta.

NA SEJI MESTNEGA OBČINSKEGA SVETA HITE Z REŠEVANJEM RAZLIČNIH PROBLEMOV

Delavci z Oreha ogorčeni zaradi postopka občine

Z deli za nov pokriti trg bodo pričeli še letos - Važna dela ACEGAT

Ker je včerajšnja občinska seja začela s precejšnjo zamudo, je župan komaj ob 6.55 načel prvo točko sporeda in se dotaknil zadeve delavcev z Oreha. O zavlačevanju te zadeve smo že večkrat pisali, saj se vleče že toliko časa, da je vsem poznana.

V dolgočasnost vročega večera in nerazpoloženje prisotnih so prinesli veliko razgibanost delavci z Oreha, ki so bili navzoči in ki so z glasnimi klici in protesti posegli v debato, kar pa jim je župan energično zabranil.

Župan je v svojem navajanju skušal biti čim bolj kratek ter je z izjavo, da bo o zadevi izrekla končno besedo ZVU, mislil napraviti diskusiji konec. Priglasil pa se je k besedi občinski svetovalec Brocchi, ki je zahteval, da se zadeva bolje prouči ter šele nato predlaga potrebne ukrepe.

Na ta predlog je povzdignil župan svoj glas ter doneče izrazil, da ne bo nadaljnjega razpravljanja o zadevi delavcev z Oreha, češ da bi vse skupaj zašlo v diskusije in polemike političnega značaja. S temi besedami je bilo diskusije konec, med razumljivim mrmranjem navzočih delavcev, ki so pa pod silo razmer morali utihniti ter so jeznih in zaskrbljenih obrazov sledili nadaljnjemu poteku seje, ki pa je nehala biti za njih zanimiva.

Na vsak način se ne morejo občinski gospodje pohvaliti z dobrimi uspehi in z dovoljnim zanimanjem za usodo teh delavcev, katere številne družine bodo ostale brez kruha. Mnenja smo, in to so tudi delavci sami glasno izrazili, ako bi se za usodo teh delavcev tako vnemali občinski gospodje, kot se po nepotrebnem vnemajo za nesmiselne manifestacije šovinizma in organiziranja raznih patriotičnih pustolovščin, da bi bila zadeva za delavce gotovo na boljši točki, nego je danes.

Saj vsak še tako neveden in nepoučen Tržačan dobro razume kaj pomeni za te številne delavce ostati brez zaslužka in dvomimo, da ni to jasno tudi občinskim gospodom, ki so pošiljali svoje jezne poglede delavcem, ki niso bili v stanju zadrževati svojega ogorčenja.

Razburkano ozračje se je umirilo, ko je svetovalec Gombacci prišel do besede s svojo pritožbo o telefonu na Kolonkovcu, ki da bi bil moral biti instaliran na drugem mestu.

Nekaj več razgibanosti v zaspano in toplo ozračje je prinesla diskusija o novem direktorju delavnice ACEGAT, ki je bil sprejet v službo, ne da bi se o tem kaj prej govorilo na občini. Ta pritožba je bila zavrnjena, češ da se občina ne more izgubljati v podrobnosti osebnih podatkov nameščenca, ki ga je direkcija ACEGAT sprejela v službo.

Takoj nato so prešli k diskusiji o bodočem pokritem trgu za prodajo poljskih in vrtnih pridelkov. Od 240 milijonov, ki so potrebni za zgraditev tega trga, bo ZVU prispevala polovico. Upoštevajoč potreben čas za razpis licitacije itd., se bo pričelo z delom že letos.

Oglasil se je svetovalec Gombacci, ki se je segrel v izvajanju predloga, po katerem bi raje zahtevali večjo denarno pomoč ter postavili kot glavni cilj zidanje stanovanjskih hiš.

Ostro je nastopil proti njemu gospod Geppi, ki se je v glasnih frazah čudil, da hoče Gombacci omalovaževati zidavo tistega trga, za katerega se je pred časom toliko zavzemal, ter začenja sedaj računati na fonde, ki jih je nemogoče dobiti.

Mnogo humorja je zbudil Gombaccijev odgovor: «Pravite, da bi moral postati rdeč in se skriti od sramu pod mizo. Kakor vidite sem mirno ohranil svojo barvo, ki je taka, kakršna pač je».

Tudi tej zabavi je bilo kmalu konec. Sledila je razlaga in glasovanje občinske zahteve, da se postavijo mestni stražniki, ki so sedaj v glavnem v vrstah upravne policije, pod direktno podrejenost in odvisnost tržaške občine, kot je to že bilo pred letom 1945. Predlog je bil soglasno sprejet.

Oglasil se je nato gospod Bonetti, ki je dolgočasil navzoče z dolgimi slavospevi delovanju tržaške občine, ki je postavila v primeri z raznimi mesti v Italiji številne rekorde hitrega poslovanja in rešitve važnih problemov. Ob končani debati o uporabi bodoče milijarde lir za dela ACEGAT, ki ima v načrtih izboljšanje vodovodov, tramvajskih in filobusnih prog in električnega omrežja, je bila seja ob 9.30 zaključena.

Prihodnja seja bo v ponedeljek 6. avgusta.

Spet so se izkazali

Pred tiskarno v Ul. Montecchi je poslal včeraj proti večeru Vidalijev centralni komite njihove takoimenovane komunistične partije skupino razgrajačev, ki so besno pogledovali na okna tiskarne in kričali v poslopje najogusnejše psovke, ki smo jih pa iz njihovih ust, prav tako kot iz njihovega tiska že vajeni in vemo, da drugače niti govoriti in pisati ne znajo.

Kljub temu, da je po treh letih sekvestra propadla njihova umazana špekulacija, da bi se polastili tiskarne — kar predstavlja brez dvoma za tržaške kominformiste težak udarec — se informbirojevskim priganjačem ni posrečilo spraviti pred tiskarno niti 200 ljudi.

Policija, ki je prišla, je dokaj časa mirno poslušala italijanske psovke, ki so bile namenjene predvsem «Primorskemu dnevniku» in njegovim pristašem, najbrže zato, ker je iz te kominformistične mrežnje do «titinov» prišlo do izraza tudi šovinistično sovraštvo do vsega, kar je slovensko.

Ob uri večerje so se na mirno prigovarjanje policistov razgrajači — večinoma ženske in nedorasla mladina — odstranili, ostalo je samo nekaj znanih pretepačev, ki so pokazali vso svojo umazanost s tem, da so vrata, kljuke in hodnik pred uredništvom našega dnevnika pomazali s človeškim blatom. Ti ostudni ljudje imajo polna usta govna, govno se drži tudi njihovih rok, zato je vse, karkoli počno nagnumno in podlo.

Res, Vidali in cela dolga vrsta vseh onih, ki so nad Vidalijem, je lahko ponosna na te svoje zveste pristaše!

Zavreti hočejo prosvetno delo na Proseku - Kontovelu

Civilno sodišče izdalo odločbo, da se mora prosvetno društvo Ivan Vojko izseliti iz prosvetnega doma

Te dni je civilno sodišče v Trstu izdalo v tožbi, ki jo je vložila OAI (Opera Asili Infantili, bivša Italija iredenta) proti prosvetnemu društvu «Ivan Vojko» s Proseka - Kontovela, odločbo, da se mora prosvetno društvo izseliti iz prostorov do 5. avgusta. Vest je zelo razburila vse vaščane, saj je prosvetni dom na Proseku bil ves čas povojni središče kulturnega udejstvovanja vse vasi. Tu imajo svoj sedež in prostore za vaje ter nastope številni in daleč naokrog znani pevski zbor, močna godba ter več dramskih družin. Tu se zbirajo domačini na prosvetna in gospodarska predavanja in posvetovanja, tu se mladina in odrasli pripravljajo na kulturne nastope, učijo lepega petja, glasbe in svojega materinega jezika. Drugega primernega prostora za vse to nimajo v vasi. Prosečani in Kontovelci so upravičeno razburjeni in bodo še nadalje branili svoje pravice.

Prosvetni dom na Proseku, s katerim je tesno povezan obstoj in razvoj prosvetnega življenja na tem delu našega Krasa, ima zanimivo zgodbo, grenko zgodbo slovenskih ustanov na Primorskem, ki jih je fašizem upepelil, a so po narodnoosvobodilni borbi znova zacvetele, a jih hoče nov val italijanskega šovinizma ter kominformistične zaslepljenosti ponovno potisniti k tlom.

O tem bomo še podrobno pisali v našem listu. Zaenkrat poudarjamo le dejstvo, da spada najnovnejša odločba o izgonu prosvetnega društva na Proseku popolnoma v okvir gonje italijanskega šovinizma in sovraštva do slovenske kulture in je nov člen v verigi načrtnega poitalijančevanja našega naroda na tem področju Tržaškega ozemlja.

Izšala je dvojna št. „Comunista"

Izšla je dvojna številka «Comunista», glasila komunistične partije STO.

V uvodnem članku piše Bortolo Petronio o volitvah na Svobodnem tržaškem ozemlju, dalje je priobčen članek Radovana Lalича o krizi v sovjetski literaturi ter Vladimirja Bakariča o problemih osnovnih dohodkov v prehodni dobi. J. B. objavlja krajši članek o sindikatih v Sovjetski zvezi, L. M. pa o vetru, ki veje iz Moskve in giblje Komunistično partijo Indije.

Cena številki je 100 lir.

SINDIKALNE VESTI

Danes 4. avgusta bo v Ul. Machiavelli 13 seja vodilnega odbora Enotnega razrednega sindikata industrijskih delavcev.

Globoko sožalje izrekamo tov. Trošt Klavdiji (bivši učiteljici v Gropadi) ob izgubi njene mame.

OF Gropada - Padriče

PDI

Izlet na Nanos danes 4. avgusta. Odhod ob 16.30 iz Ul. Fabio Severo.

OBVESTILO IZLETNIKOM ZA KOMEN

Izletniki, ki potujejo v Komen dne 5.VIII.1951, bodo odpotovali z avtobusom iz Sesljana ob 4. uri zjutraj, iz Cerovelj ob 4.15, iz Mavhinj ob 4.25, iz Saleža pa naj počakajo na križišču ob 4.30.

* * *

Kolesarska podsekcija za openski okraj sporoča izletnikom za Komen iz Briščkov in Repna, naj se zberejo v nedeljo 5. t. m. pred kino dvorano na Opčinah ob 5. uri.

Izletniki z Opčin in Trnetičev naj se zberejo točno ob 6. uri na bloku Fernetiči.

IZLET PDT NA TRIGLAV

Tržaško planinsko društvo priredi izlet na Triglav, ki bo 18. in 19. avgusta. Vpisovanje vsak dan od 17. do 19. ure, do vključno 7. avgusta v Ulici Machiavelli 13-II.

IZLET MOTOCIKLISTOV NA BLED

Vsi oni, ki se nameravajo udeležiti 17. t. m. motociclističnega izleta na Bled, naj se najkasneje do 7. t. m. prijavijo na sedežu ZDTV v Ul. Machiavelli 13, odnosno pri pododsekih zveze.

Izleti v Postojno

IV. okraj OF obvešča vse člane in simpatizerje, da bo 12. t. m. izlet v Postojno z ogledom jame. Vpisovanja se sprejemajo na sedežu OF Skedenj, pri Pregarcu na Kolonkovcu in Ul. Vignetti 155 vsak dan od 19. do 21. ure bo vključno 4. t. m.

* * *

V. okraj Dolina priredi izlet v Postojnsko jamo 12. avgusta.

Vpisovanje do 4. avgusta na sledečih krajih:

Domjo - pri tov. Sturman Slavku; Dolina - pri tov. Sosmec Dori, štev. 17; Bolje - pri tov. Sancinu Mariju, štev. 65; Boršt - pri tov. Peterc Meri, štev. 16. Ricmanje - pri tov. Kuretu Silvestru, štev. 7; Mačkovlje - pri tov. Olesiu Rudolfu, štev. 52; Prebeneg - pri tov. Bandiju Mirku; štev. 6; Stramar - pri tov. Veljaku Lazarju, štev. 882; Skofije - pri tov. Furlanič Dori, štev. 23; Plavje - pri tov. Jamšku Joštu, štev. 169; Badiha - pri tov. Hrovatin Mili, štev. 206.

Izletniki se lahko poslužijo lastnih prevoznih sredstev motociklov in koles.

* * *

Prijave za openski okraj se sprejemajo na sledečih mestih: Kontovel: Daneu Ivanka št. 6, Prosek: Brišček Alojz št. 139, Opčine, Bane, Kontovel: Opčine - sedež okrajnega odbora OF, Veliki Repen: Skabar Vera, Col : Guštin Albin, Banovica : sedež OF od 20. do 22. ure, Padriče : Grgič Cvetko št. 72, Gropada : Križmančič Julija št. 40.

* * *

Krajevni odbor OF Nabrežina organizira za člane in simpatizerje dne 12.VIII.1951 enodnevni izlet v Postojno z ogledom Postojnske jame. Odhod z vlakom.

* * *

Vpisovanje za izlet v Zgonik v gostilni, v Saležu pri Miliču Milanu, po domače Garzinov, v Gabrovcu pri Ninčetu, v Sempolaju pri Furlanu, v Križu pri Mariju Svabu, v Koludrovci pri Knezu, motociklisti iz Koludrovce pa naj se vpišejo v gostilni v Zgonika.

Predstava na gradu Sv. Justa

Nadaljuje se pri blagajni na Trgu Verdi št. 1 ter pri osrednji blagajni Galleria Protti 2 prodaja vstopnic za zadnjo predstavo opere «Moč usode». Vstopnice se po znižanih cenah, nastopali bodo isti pevci kot na prejšnjih predstavah, samo C. Siopija bo nadomestil Vito Susca. Predstava bo danes ob 21. uri. Dirigiral bo Umberto Berrettoni.

Prispevajte za Kulturni dom

Objava

Obveščamo, da bo občinska uprava izdala nekaj novih dovolilnic za javne garaže. Vsi oni, ki bi želeli dobiti te dovolilnice, naj predložijo prošnjo 31. avgusta. Vsa pojasnila dobijo interesenti pri uradu mestne policije, občinska palača II. nadstropje, soba 93.

Strelske vaje edinic Trusta

Čete TRUST bodo imele strelske vaje na spodaj navedenih strediščih ob navedenem dnevu in času:

strelišče za puške na Banovici: dnevno od 6. do 11. avgusta, od 7. do 18. ure;

strelišče na Opčinah: dnevno od 6. do 12. avgusta, od 7. do 18. ure;

strelišče na Malem Repnu, za infiltracijski tečaj: 6. avgusta od 13. do 23. ure.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 3. avgusta se je v Trstu rodilo 6 otrok, umrlo je 9 oseb, poroki pa sta bili 2.

Umrli so: 89-letni Domenico Achille Fiormirai, 54-letna Maddalena Marija Maurer, 68-letni Ivan Marija Glavina, 80-letni Ivan Mosenič, 72-letni Giacomo Corrado, 61-letna Errica Lanza por. Trevisan, 36-letna Marija Perničič, 77-letna Adele Zuanon, 60-letna Anna Saltz.

Poročili so se: trgovec Giorgio Moro in gospodinja Bianca Bothe, zastopnik Mario Turco in gospodinja Valeria Novello.

ADEX-IZLETI

Na **zagrebški velesejem** ki se vrši od 15. do 30. septembra 1951.
Vpisovanje pri Adria-Express od 1. avgusta naprej.

WEEKEND od 14. do 19. avgusta na jezeri
Bled-Bohinj
in v
Opatija-Crikvenica
18. in 19. avgusta
dvodnevni izlet v
Pazin Ajdovščina Vipavo
19. avgusta
enodnevni izlet v
Škocijansko jamo Tomaj

Vpisovanje od 30. julija do 4. avgusta pri Adria-Express v Ul. F. Severo 5-b, tel. 29-243

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

Pogovor morskih volkov o njihovih ladjah

Vsak berač svojo malho hvali, trdi pregorov. Nekaj podobnega bi se lahko reklo o pomorščakih, le da ti hvalijo vsak svojo ladjo in jo opevajo kot nekakšno plavajoče čudo zlasti takrat, ko je treba reševati prestiž lastne barke pred poklicnimi tovariši z druge ladje. Na morju se, kajpada, o tem ne da razpravljati, ker ločijo prepirljivce dolge morske milje in je treba zato pošteno izkoristiti kratke ure, ko je morskim volkovom dana možnost srečati se na kopnem v tem ali onem mestu.

In tako so se včeraj srečali v baru «Notturno» na Trgu Venezia trije mornarji z «Juliette Low» z dvema, ki sta vkrcana na ladji «Murry Blum». Zapletli so se takoj v živahen razgovor in imenovani ladjici, ki se brškone ne razlikujeta mnogo od stoterih podobnih, ki pristajajo v naši luki, sta pridobili v tej noči po zaslugi fantazije opitih mornarjev še najmodernejše stroje, posebna krmila, edinstvena sidra itd. Okrog treh zjutraj pa, ko mizice že skoroda niso več vzdržale teže praznih steklenic in je postala beseda v splošnem šundru le malo prepričljiva, je pričela petorica svoja dokazovanja pribijati s pestmi, stolicami in sploh z vsem, kar ji je po naključju prišlo pod roko. Bil vam je to vesel pogovor morskih volkov, kajti v lokalu se je lomilo, prasketalo in žvenketalo čisto tako, kakor na ladji, ko jo zvija vihar.

Kajpada, lastniki lokalov za takšne vrste razgovorov nimajo kdo ve kaj smisla. Brž pričnejo vpiti na pomaganje, kakor da so jim v hišo zašli razbojniki in ne pošteni morski volkovi in tako je storil tudi gospodar «Notturna». Toda prva dva stražnika, ki sta pritekla na pomoč, si nista upala miriti razgretih mornarjev. Šele vojaška policija jih je spravila vsaksebi ter jih odvlekla, nekatere v bolnico, druge pa v zapor.

In tako se je že včeraj dopoldne znašla petorica pred zavezniškim sodnikom: dva črnca George Fenihen in Hans W. Beniamin ter Keld Nielsen z «Juliette Low» in Edward Drake ter Cherry Alton z «Murry Blum». Najbolj sta bila zdelana črnca, a tudi ostalim so se poznale podplutbe, česar si pa niso kdo ve kako zamerili, kajti mornarski pogovor je pač mornarski pogovor. Tega mnenja je bil tudi sodnik major Reaks, ki je bolj v svarilo kakor v kazen prisodil vsakemu pet tisoč lir globe in srečno vožnjo.

Tatovi in tatiči

Preteklo noč so se neznanci vtihotapili na dvorišče hiše št. 94 v Ul. Ronchetto in od tam odpeljali 30-letni Mariji Mornič žensko kolo, vredno 14.000 lir. Policija je uvedla preiskavo.

Nekaj po eni uri ponoči pa so stražniki ustavili v Ul. Baiamonti 61-letnega Ernesta Sturma iz Ul. Pane bianco 507, ker ni znal razločno pojasniti, kje je vzel in zakaj prenaša ob taki uri štiri smrekove deske, ki jih je imel naložene na rami. Sturm se je sicer izgovarjal na vse mogoče načine, vendar mu policija ni dala vere. In res se je kasneje ugotovilo, da je možakar deske odnesel iz lesnega skladišča pod Škednjem. Sturma so prepeljali v koronejske zapore, kjer bo moral počakati do konca preiskave in na razsodbo sodišča.

12. avgusta vsi v Postojno!

«Oceania» je za vedno odplula v Genovo z blagoslovom tržaškega župana

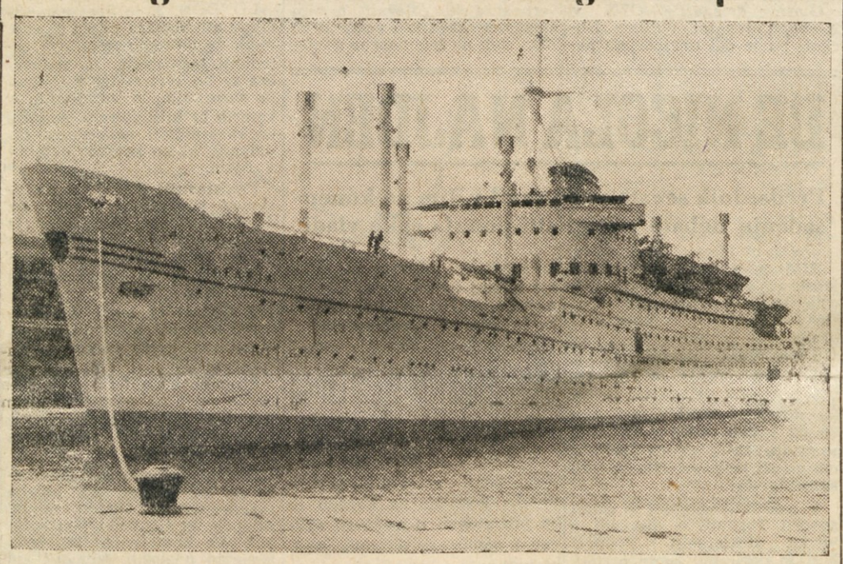

Včeraj je tržaški župan Bartoli poslal sledeči telegram:

«Kapitanu Mariju Rossiju, komandantu «Oceanie» pošilja župan pri odhodu svoj pozdrav in čestitke tako ladji kot tudi posadki».

Tako, isti župan, ki se z običajnim opravičilom izogiba podpirati akcijo za vrnitev ladij v Trst, meni, da je prav, pošiljati voščila takrat, kadar odhaja nova ladja — mojstrovina tržaških ladjedelnic — za vedno iz Trsta v Genovo!

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Važne odločitve delavskega sveta tovarne Ampelea v Izoli

Delavski svet v tovarni Ampelea je na svoji zadnji seji obravnaval važna vprašanja proizvodnje, razpravljal o borbi proti nepotrebnemu trošenju materiala in o notranji ureditvi.

Še vedno je veliko vprašanje delovne sile v tovarni, ki bi rabila še okoli 200 delavk, da bi lahko izpolnila sprejete obveze. Delavski svet je sporazumno z ravnateljstvom tovarne odločil, da se zahteva od okrajnega poverjeništva in okrajnega odbora sindikatov, da pošljejo v tovarno posebno zdravstveno komisijo, ki bi pregledala več slučajev delavk, ki se pritožujejo zaradi bolezni, kar pa po mnenju delavskega sveta ne drži.

Načrt za postavitev posebne naprave, ki bi služila za kuhanje rib na paro, je bil v glavnih obrisih izdelan. Po posvetovanju ravnatelja s tehniki je bilo ugotovljeno, da bi se dalo uporabiti za to ogrodje nekega starega stroja. Potrebno pa bo nabaviti nadomestne dele iz inozemstva.

Upravni odbor je sklenilveč važnih pogodb za prodajo izdelkov v inozemstvo in to za več stotin stotov. Prodaja izdelkov gre dobro, zaloge v skladiščih so se precej zmanjšale.

Odbor je sklenil, da se v nekaterih oddelkih znova uvede delo po normah, ker je bilo občutiti zadnje čase nekak zastoj v nekaterih delih.

Na tej seji je bilo govora tudi o razširitvi obrata za predelavo ribjih odpadkov v ribjo moko in olje. Bilo je odločeno, da je treba to čimprej izvesti, ker je dovolj odpadkov še iz leta 1949. Po razširitvi obrata se bo dnevno izdelalo okoli 40 stotov teh odpadkov.

Delavski svet je razpravljal tudi o premajhni pazljivosti delavk, ki so zaposlene v oddelku za izdelavo filetov in predelavi svežih rib. Po približnem računu se tako uniči okoli 20 kg rib dnevno.

Da se zmanjša število neproduktivnih moči, so bili premeščeni v produkcijo čuvaji ter tajnik in administrator podružnice.

Bilo je do podrobnosti obravnavano tudi vprašanje slabe discipline pri delu, kar povzroča veliko izgubo na delovnih urah. Ob zaključku je bil odobren poseben statut, ki bo veljal, kadar bo odobren od oblasti v notranjosti tovarne.

Kamen v okno tržaškega avtobusa

V četrtek zvečer okoli 19. ure, ko je vozil avtobus iz Trsta od Kopra proti Izoli, so potniki doživeli majhno presenečenje. Ko je vozil avtobus mimo ostankov «Rexa» proti Izoli, je z leve strani priletel v sprednje okno kamen in razbil steklo. Pri tem so bili trije potniki laže ranjeni od drobcev razbite šipe. Kot se je pokazalo, je priletel kamen iz neke razpoke na strmini nad cesto. Najbrže se je zaradi velike vročine, ki vlada te dni, presušila zemlja okoli njega in se je odkrhnil od ostalega kamenja ter padel v globino. Slučaj je nanesel, da je prav tedaj privozil mimo avtobus, ki se drži urnika. Tržaški poročevalci bi najbrže zapisali, da je — kamen «vedel» za urnik in se je «nalašč» odkrhnil prav tisto sekundo.

Mlatev žita gre dobro

Letošnja mlatev žita v Istrskem okrožju bo zaključena že do konca avgusta, cela dva meseca prej kot lani. To je omogočila dobra priprava in razporeditev mlatilnic in pravočasna popravila, ki so bila potrebna in do časa izvršena. Na delu je sedaj v vsem okrožju 44 motornih mlatilnic, od teh 16 na Koprskem in 28 v bujskem okraju. Hektarski donos bo večji kot je bil lani.

Gostovanje umetniskega društva zagrebških študentov v okrožju

Folklorna skupina kulturno umetniškega društva zagrebških študentov «Ivan Goran - Kovačič» bo nastopila v prihodnjih dneh v Portorožu in Dekanih s hrvaškimi, dalmatinskimi in srbskimi plesi.

Studentovsko kulturno umetniško društvo «Ivan Goran - Kovačič», ki ga sestavlja 75 študentov zagrebškega vseučilišča, je že 15 dni na počitnicah v Umagu. Ti študenti pomagajo vsak dan pri čiščenju ruševin v mestu, ob večerih pa obiskujejo v skupinah vasi v okraju in pomagajo hrvatskim prosvetnim društvom pri pripravah za festival hrvatske kulture, ki bo v septembru. Folklorne skupine in pevske zbore učijo narodnih plesov in zborovskega petja. Poleg tega prirejajo člani društva sami razne kulturne prireditve. Društvena folklorna skupina izvaja hrvaške, dalmatinske, srbske, makedonske, vojvodinske in slavonske narodne plese v originalnih narodnih nošah.

SV. ANTON

Proslava pokritja zadružnega doma

Danes bo za vas velik praznik: proslavljali bomo pokritje našega zadružnega doma, kot zelo pomembno zmago skupnih naporov vseh vaščanov. Lahko rečemo, da smo napravili že veliko, ko bo naš zadružni dom pokrit. Z delom in denarnimi prispevki smo podprli gradnjo, ker vemo, da nam bo zadružni dom v veliko gospodarsko in kulturno korist. Že skozi dve leti prispevajo vsi po 3 od sto od prodanih pridelkov za zadružni dom. Obvezali pa so se tudi za naprej, dokler ne bo zadružni dom popolnoma dograjen.

Na našo delovno slavnost vabimo vse, ki so prav tako pomagali po drugih vaseh pri gradnji socialističnih zbirališč, kulturnega in gospodarskega žarišča na vasi.

SMARJE

Nastop prosvetnega društva

Danes v soboto z začetkom ob 20.30 uri priredi dramska družina Prosvetnega društva «Branik» v dvorani zadružnega doma kulturno prireditev. Na sporedu sta dve krajši igri, burka, petje in recitacije. Igralci bodo nastopili pod vodstvom režiserja tov. Viljema Tomšiča.

Za teden slovenske kulture pripravlja ta dramska družina trodejanko «Mostovi».

Na današnjo prireditev opozarjamo posebno sosedna prosvetna društva, da se odzovejo v velikem številu. Naša dramska družina bo pokazala, kaj se da napraviti tudi v poletnem času, če je zato dobra volja.

Nezgoda angleškega motociklista

Včeraj dopoldne se je v Ul. Coroneo angleški vojak z motornim kolesom z vso silo zaletel v prednji blatnik osebnega avtomobila Silvane Sotte iz Ul. Beccaria 8. Ženska je namreč zavozila avtomobil na sredo ceste v trenutku, ko jo je nameraval motociklist prehiteti. Nepričakovani sunek je vrgel vojaka nekaj metrov naprej, pri čemer se je resno poškodoval po obrazu in rokah. Ponesrečenca so takoj odpeljali v angleško vojaško bolnico.

Vojaki zbrali podporo za poškodovanega dečka

4. junija je petletni Armando Costossi na Proseku tekel čez cesto in ni opazil jeepa ter se zadel v avtomobil. Vozač jeepa, ameriški vojak Aleksander Klobortanz je peljal otroka takoj v bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč ter ga nato odpustili domov, ker je bil le lahko poškodovan. Nekaj dni kasneje pa je začel otrok na levo oko škiliti. Zdravnik je ugotovil poškodbo vidnega živca, deček se je podvrgel operaciji, ki pa ni uspela.

Vojak pa se je še nadalje zanimal za usodo otroka, čeprav je bil oproščen vsake krivde za nezgodo. Ko je zvedel za dečkovo stanje, je apeliral na vojake I. bataljona 351. pešpolka TRUST-a na Proseku, da bi napravili prostovoljno zbirko, da bi lahko šel mali Armando v septembru v Bologno na operacijo v zavod Riccolli. Vojaki bataljona so zbrali 230.000 lir in jih izročili malemu Armandu, ki bo zdaj lahko šel na očesni zavod v Bologno.

Zakuska civilne policije novinarjem krajevnega tiska

Včeraj popoldne je poveljstvo civilne policije priredilo novinarjem krajevnega tiska prijetno zakusko v policijskem počitniškem domu, zgrajenem lansko leto v neposredni bližini Grujana sredi prijetnega gozda ob morski obali. Zakuski so prisostvovali poleg velikega števila policijskih častnikov tudi načelnik tiskovnega urada, ameriški maj. Brandt, Anglež mister Baker, pomočnik polk. Richardsona in drugi, ki so se pomudili v prijaznem razgovoru z novinarji.

Z GORIŠKEGA

Nova odmera družinskega davka ni pravična

V smislu ministrske okrožnice z dne 14. junija t. l. je bila vnešena letos sprememba v načinu, kako se odmerja družinski davek. Ta sprememba je dobila ime po ministru Vanoniju, ki jo je predlagal.

Že takoj v začetku so se, zlasti s strani revnejših in tudi srednjih slojev, dvignili protesti proti novim spremembam, ker je z njimi odpravljeno tisto bistvo postopnega obdavčenja, po katerem naj tisti, ki ima več dohodkov, plača tudi večji odstotek davka.

Čeprav v teoriji tako postopno ali progresivno obdavčenje še vedno obstaja, pa je stvar v praksi precej spremenjena in je videti vse drugačna. Po novem je najnižji odstotek pri odmeri družinskega davka 2.4 odst. in se potem stopnjuje do največ 14.4 odst. Če ga primerjamo s staro odredbo, bomo videli, da je nekdo, ki je bil obdovčen od vsote 50 tisoč lir plačal prej 420 lir davka, po novem pa bo moral plačati 1200 lir ali nad 200 odst. več. Po drugi strani pa tisti, ki stoje najvišje na dohodninski lestvici in ki torej najlažje plačajo, bodo imeli po novem znižan davek do 300 odst., ker je progresiven samo do 14.40 odst. dohodnine, kar se doseže pri dohodku 12 milijonov in se pri višjih vsotah davčna lestvica sploh ne zvišuje več.

Že na zadnji seji občinskega sveta v Gorici je opozicija glasovala proti taki reformi družinskega davka, ki še bolj obremenjuje delavce in uradnike s stalno plačo ter olajšuje bogatine. Vendar je demokrščanska večina v svetu predlog kljub ugovoru sprejela, potem ko je župan obljubil, da bodo vnesli razne olajšave.

Manjšina v pokrajinskem svetu je nato predložila pokrajinskemu odboru posebno resolucijo o tej zadevi in zahteva v njej, da naj na prihodnji seji pokrajinskega sveta o tem razpravljajo. V spomenici je rečeno, da je zakon št. 25 z dne 11. januarja t. l., ki govori o krajevnih financah v zvezi z družinskim davkom, zelo škodljiv principu občinske avtonomije; zlasti pa so škodljive zadnje spremembe z dne 14. junija, ki praktično uničijo progresivnost obdavčenja, kot je določeno v postavi. Taka sprememba je v škodo krajevnim financam, ker daje davčne olajšave najvišjim dohodninam na škodo manj premožnih in na škodo delavcev, ki živijo od mesečne ali dnevne plače.

Resolucija poziva pokrajinski svet, naj naroči posameznim občinskim upravam, da počakajo z definitivno aplikacijo te uredbe, dokler parlament sam ne bo bolje obrazložil in določil, kako je treba aplicirati družinski davek v skladu z dejanskimi potrebami občinskih financ in v skladu s pravično odmero davčnih bremen.

Na dnevni red prihodnje seje pokrajinskega sveta, ki bo v torek 7. t. m. je vnešena tudi ta resolucija. Pokrajinski svet naj o njej razpravlja in naj ima pred očmi duh tiste progresivne odmere davkov, po katerem ne bo nosil glavnega bremena mali človek, ki se bori za vsakdanji kruh, ampak tisti, ki plava v izobilju.

SOVODNJE

Razstrelivo v vodi - ranjeni trije mladeniči

Včeraj popoldne so se številnim kopalcem na bregovih Soče pridružili tudi 17-letni Zigon Andrej iz Standreža in njegov 27-letni brat Severin z 21-letnim prijateljem Di Lenardo Brunom iz Ul. d'Annunzio. Fantje so se že zjutraj zmenili, da se takoj popoldan počakajo kot običajno pri Soči v Sovodnjah. Med kopanjem so se mladeniči zabavali z raznimi igrami in med drugim tudi z metanjem žoge. Zigon Severin in Di Lenardon sta stala na bregu, medtem ko je mladi Andrej stal v vodi tik ob bregu. Metali so si drug drugemu žogo, ko je mimo Andreja priplava po vodi pol metra dolga cev. Andrej jo je začudeno pogledal, vzel v roke in jo zalučal na breg, da bi si jo ogledali tudi brat in prijatelj. Cim pa je cev padla na zemljo, je močno eksplodirala in ranila vse tri. Andreja, ki je bil najbolj oddaljen od kraja, kamor je cev padla, so drobci močnega razstreliva ranili po celem telesu. Najtežje je bil ranjen Di Lenardo, ki mu je cev padla prav pod noge. Raztrelivo mu je razmesarilo desno roko in številni drobci so se mu zapičili v kožo na obrazu. Zigona Severina, ki je bil v Di Lenardovi bližini, je k sreči ranilo le nezaj drobcev v obraz.

Po nesreči se je Zigon Andrej, ki je bil najmanj ranjen, še oblekel in stekel do bližnje telefonske postaje ter klical na pomoč Zeleni križ. Vse tri so pripeljali v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so jim takoj nudili vso pomoč. Zigonova brata bosta ozdravela v nekaj tednih. Za Di Lenarda obstaja nevarnost, da izgubi roko.

Obvestilo

Didaktični ravnateljstvi šol s slovenskim učnim jezikom za Gorico in Doberdob sporočata učiteljem obeh didaktičnih ravnateljstev, da si lahko ogledajo na razglasni deski v Ul. Croce št. 3 ministrsko okrožnico o vlaganju prošenj za začasna nadzorniška mesta in mesta didaktičnih ravnateljev za šolsko leto 1951-52.

Izlet v Dolomite

SPD v Gorici priredi štiridnevni izlet v Dolomite, in sicer v dneh 12., 13., 14. in 15. avgusta. Odhod s Travnika 12. avgusta ob 5. zjutraj. Prihod v Toblach ob večernih urah. Dne 13. odhod iz Toblacha in izlet na Vetta d'Italia ter povratek v Toblach. Tretji dan izlet iz Toblacha na Lago di Anteselva. Četrti dan povratek v Gorico preko Bruneka (Brunicco), jezera Alleghe, Belluno in Gorica. Prijave sprejema Darko Suligoj, urar na Travniku, do vključno 6. avgusta. Vpisnina 2200 lir za člane in 2500 lir za nečlane.

Danes dopoldne trgovine zaprte

Zveza trgovcev za goriško pokrajino je odredila, da bodo danes dopoldne, in sicer od 8.30 do 12, zaradi pogreba pokojnega nadškofa, vse trgovine zaprte.

Vesti za trgovce

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem članom trgovcem,

Izpolnjevanje načela: TOVARNE DELAVCEM!

V KOPRSKEM OKROŽJU SO UVEDLI NOV FINANČNI SISTEM

Istrski okrožni ljudski odbor je v torek po dvodnevnem zasedanju sprejel vrsto sklepov, ki predstavljajo izredem važen korak k nadaljnji demokratizaciji ljudske oblasti, zlasti na gospodarskem področju.

V istrskem okrožju so pred meseci izvolili delavske svete v socialističnih gospodarskih podjetjih. To pa bi ostal le polovični ukrep, če bi vse drugo ostalo pri starem, se pravi, če delavni kolektivi, ki ustvarjajo presežek proizvodov, ne bi imeli tudi možnosti sodelovati pri razdeljevanju dobička. Delavski sveti v istrskem okrožju so tem bolj občutili pomanjkanje materialnega temelja za upravljanje podjetij, ker niso imeli, kakor v Jugoslaviji, sredstev, s katerimi bi lahko sami razpolagali, kakor so na pr. skladi vodstva. Odlok o razdelitvi dobička gospodarskih podjetij sedaj določa, da mora vsako podjetje doseči dobiček v določenem odstotku planiranega fonda plač. Od tega planiranega dobička bodo podjetja oddala za kritje splošnih družbenih potreb največ 30 odst. (odstotek se določi za vsako podjetje posebej), z ostalim dobičkom, tudi z vsem tistim, ki presega planirani znesek, pa bodo razpolagali delovni kolektivi po posebnih predpisih. Do 10 odst. tega dela dobička bodo lahko porabili za občasno povečanje plač (do 1400 din mesečno) in za nagrade, kar bo zneslo samo v industriji okrog 18 milijonov din; najmanj 5 odst. bodo morali oddati v rezervni sklad podjetja, ostanek pa bodo porabili za investicije v podjetju kakor tudi za povečanje obratnih sredstev. Tako bo imel vsak kolektiv velik interes, da se podjetju dobro gospodari, da se znižujejo stroški, dosežejo prihranki v proizvodnji itd., saj nudi novi sistem vsakemu delavcu perspektivo, da si sam zboljša življenjski standard, kar bo prišlo do izraza ne le v obliki udeležbe na dobičku, marveč tudi v obliki investicij za družbeni standard, zlasti gradnje stanovanj.

Pomembne so tudi spremembe dosedanjega odloka o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih. Tu je med drugim določeno, da imenuje direktorja podjetja delavski svet v soglasju s pristojnim poverjenikom ljudskega odbora, pod katerega plansko vodstvo spada podjetje. Prav tako važna je določba, po kateri bodo odslej delavski sveti upravljali tudi zasebna podjetja (razen obrtniških). Delavski sveti oziroma upravni odbori bodo v teh podjetjih gospodarili z istimi pravicami in dolžnostmi, kakor v socialističnih podjetjih, samo da bo lastnik privatnega podjetja oziroma njegov pooblaščenec lahko tudi vnaprej ostal direktor podjetja, kolikor to ni v nasprotju s pravnimi predpisi.

V zvezi s temi odloki bodo v istrskem okrožju izvršili še druge važne reforme. Novi sistem upravljanja podjetij po delovnih kolektivih izključuje dosedanje administrativno planiranje, nadalje terja sprostitev trgovine, ukinjenje obveznih odkupov ter monopola razni, odkupnih podjetij in s tem v zvezi zmanjšanje birokratskega aparata, naposled pa še likvidacijo potrošniških nakaznic in bonov. Na vse to se nanašajo nadaljnji odloki okrožnega ljudskega odbora. Po ukinitvi potrošniških nakaznic in bonov bodo delovni ljudje vse potrošne predmete kupovali prosto po tržnih cenah. Ker pa so te višje od cen v zagotovljeni preskrbi, je bilo treba določiti tudi višje plače. Novi fond plač upošteva denarno vrednost vseh ugodnosti na podlagi nakaznic in bonov ter omogoča tudi glede na realno kupno moč zboljšanje življenjskega standarda delovnih ljudi, ki imajo vrhu tega možnost, da si zboljšajo življenje tudi z boljšim delom in boljšim gospodarjenjem v podjetjih ob udeležbi na dobičku. V novem sistemu plač velja kot osnovni kriterij proizvodnost ob upoštevanju strokovne sposobnosti, delovnih pogojev in odgovornosti. Hkrati je sprejeta obsežna reforma socialnega zavarovanja, ki določa v zvezi z odpravo nakaznic in bonov tudi povečanje zneskov raznih dajatev. Tako bo znašal odslej prispevek za novorojenčka 20 tisoč din, mesečna pomoč za prehrano noseče žene 2000 din, stalni dodatek za vsakega otroka pa 3500 din.

Naposled je v zvezi z novimi ukrepi tudi sprostitev trgovine, zlasti v prometu z Jugoslavijo. Istrsko okrožje je bilo doslej zaradi administrativnih ovir skoraj zaprto gospodarsko področje. Odslej pa bo koprski kmet lahko brez težav prinašal svoje pridelke na sosedno tržišče v Jugoslaviji. Verjetno se bo kmalu pojavil tudi na ljubljanskem trgu s sadjem, zelenjavo itd. Na področju Jugoslavije bo lahko kupoval, kar sam ne pridela, kakor drva, sено, semenski krompir, žito itd. Tako se bodo kmalu zopet razvile stare ekonomske zveze s sosednim jugoslovanskim področjem. Ker bodo cene industrijskih izdelkov približno enake, kakor v Jugoslaviji, bo blagovni promet z Jugoslavijo prost razen za določene prehrambene predmete, ki so važni za preskrbo koprskega okrožja.

«Saj še niso zrele!» vendar mali Mihec ne posluša dobrih nasvetov in si vseeno maši hruško v usta

"PRIPOMNITI MORAM SAMO, DA SMO SREČNI!"

Pismo iz tržaške brigade čitateljem "Primorskega dnevnika"

Takoj smo ugotovili, da je naša tržaška brigada, in to s posebnim ponosom poudarjamo, sestavljena iz pravih sinov in hčera našega mesta. Že stara je ugotovitev, da je tržaški mladinec veselo če že ne razposajeno bitje, ki se ne ustraši nobenih naporov, ga ne spravijo v zadrego nobene neprilike, ker vse skupaj prebrodi s svojo dokaj glasno veselostjo.

Če upoštevamo te ugotovitve si ni težko predstavljati, kakšno je bilo naše potovanje v Doboj. Dve noči brez spanja nista prav nič vplivali na dobro voljo pa tudi na glasilke novopečenih brigadnikov.

Ko smo dospeli nas je čakalo pusto nedeljsko jutro in smo jo takoj ucvrli v pripravljena ležišča, tako da nimamo povedati kaj več kot to, da smo prvi dan našega brigadnega življenja spali.

Zato pa smo drugi dan, ko nas so zbudili prvi sončni žarki, takoj sveži skočili na noge, ker nismo hoteli izgubiti niti dneva.

Med nami so izkušeni delavci, ki so nekako pomilovalno gledali na neizkušene, kako boječe zasajajo lopate v mehko zemljo. Vendar so samokolnice pričele veselo peti svojo pesem, cvilečo sicer, pa zato tembolj veselo. Ob nasipu je bila zasajena naša tržaška zastava, ki nam je z belo helebardo dajala pogum in moč. Ob njej sta se vila, tako kot se bosta še malo časa, dva svilena trakova. Na njih piše, da je bila tržaška brigada v Zagrebu udarna. Upajmo, da se jima pridruži kmalu nov trak z istim odlikovanjem.

Prvi dan nam tudi pravi, da bo najbrž tako. Kot krti smo se zarili v zemljo. Nasip je postajal vedno daljši. Tudi proge za samokolnice so vedno daljše. Kupi zemlje pa ginevajo pod našimi lopatami. Tudi dekleta so takoj zgrabila krepko za delo, da so se njihove lahke bluze kar lepile na prepotenih ramenih. Pa kaj to!

Uspeh je bil velik: prvi dan smo izkopali toliko zemlje, da je odtehtala 170 odstotkov norme. To res ni šala in lahko rečemo, da se bliža z velikimi koraki dan, ko bo dobila naša zastava še drug trak. Upajmo, da bo to v desetih dnevih.

Kaj pa drugače? me sprašujete. Mnogo zaenkrat še ne vem povedati, ker smo komaj en dan na progi. Lahko pa rečem, da se počutimo dobro, ker se razumemo med seboj, z drugimi inozemskimi in jugoslovanskimi brigadami kot bratje. To je pa mnogo!

Malce smo izmučeni od prvega dneva, a izkušeni brigadniki pravijo, da to ni nič, ker bo po nekaj dneh prešlo.

Za sečaj pa končam. Bom pa drugič kaj več povedala, ker me sedaj čaka delo. Brigada je že skoraj pripravljena in naš komandant se zna pošteno zadreti, če kdo po nemarnem zamuja. Skozi okno že vidim svoje tovariše, kako izbirajo lopate in preizkušajo samokolnice. Pa prihodnjič kaj več. Pripominjam samo to, da smo srečni.

Brigadirski zdravo!

MIJA

ZLOČINEC...

Grozotna resnična zgodba za ljudi s krepkimi živci

(Napisal jo je po pripovedovanju ustaškega poročnika pripornik v ustaških zaporih)

Ravnokar se je končal znani proces proti vojaškim upornikom iz Karlovca in Zagreba, v katerem je izgubilo življenje 11 tovarišev, članov Vojnih komitejev. Ostanki oficirjev iz omenjenega in tudi iz drugih procesov so čakali nadaljnjo usodo v skupni sobi.

Nekega dne se je povečalo številčno stanje še za enega, tokrat nenavadnega člana. V našo sobo je stopil ustaški poročnik Krmpotić. Mi smo se začuđeno spogledali.

«Ravno še ta hudič nam je manjkal!» — mi je jezno šepnil na uho Kotnik.

«Prekini govor!» — je šlo od ust do ust.

Krmpotič je napravil na nas vtis mladega avanturista, ki mu je le do lahkega in lahkomišljenega življenja. Oblečen je bil v fin vojaški kamgarn, na nogah je imel lakaste škornje nemškega izdelka. Bil je srednje postave, inteligentnega obraza ter mirnih in plavih oči. Skratka: njegova pojava, še manj pa njegov dokaj miren nastop in govor, ni bil v skladu z oznako U na njegovi čepici. Ker je bil to prvi ustaš v naši sobi, smo upravičeno sodili, da je poslan k nam kot vohun-provokator in smo, razumljivo, postali previdnejši in rezervirani.

Prevarali smo se v obeh slučajih. Krmpotič nam je nehote odkril že prvo noč dober del svojega krvavega in zločinskega življenja. Kar v snu, sredi noči je naenkrat zatulil in začel kričati: «Drži ga, zakolji ga bolje, mar ne vidiš da je še živ. Pazi ga, kako me še gleda! Saj te nisem jaz zaklal ... na juriš ... kolji ... pali ...!»

Naši radovednosti zakaj bi se znašel tak «junak» med uporniki in «banditi», je zadostil sam Krmpotič še istega dne. Kar na lepem mu se je razvezal po kosilu jezik in začel: «Vidim, gospodje, da me nekam čudno pogledujete, ker sem z vami v zaporu. Povem vam pa v naprej, da se nisem z ničemer pregrešil, kar bi povredilo ustaško čast. Ne, pri meni gre za neko — zlato!» —

«Da, da, če je bilo treba izvršiti kje nevarno akcijo, sem bil dober jaz. Ko pa je bilo razdeliti plen, so noteli biti prvi vedno naši komandanti, ki se lepo zabavajo po Zagrebu, medtem ko ustaška vojska krvavi po Bosni, Liki in Kordunu. Toda jaz se jih ne bojim! Če bom obsojen jaz, bodo prišli pred sodišče tudi razni Bobani in Rukavine. O zadevi sem pravočasno obvestil samega poglavnika (Pavelića!)» — se je razgovoril Krmpotič.

«No, kaj pa je bilo s tem zlatom?» — se je opogumil kapetan Rade.

«E, to vam je dolga, toda zelo zanimiva in zabavna zgodba.» — Se bolj je porinil stolico proti gruči strmečih poslušalcev.

«Pred par meseci je bil poslan moj bataljon v akcijo v vlaško (srbsko) vas K. blizu Sremske Mitrovice. Da bi se narod ne razbežal že ob našem prihodu, smo vzeli s seboj frančiškana, patra Egidija. Se prej pa smo razglasili, da se nikomur ne bo prav nič zgodilo, le da bodo prestopili v katoliško vero. Prevara je popolnoma uspela in vaščani so nas pričakali pred njihovo cerkvijo. V bataljonu sem imel preizkušene borce iz Bosne in Like. Srce mi je kar zaigralo od veselja, ko sem opazil, da so matere prinesle s seboj celo dojenčke. Ljudje so nemo strmeli v duhovnika, iz oči sem bral, da nam ne zaupajo in da slutijo našo namero. To je opazil tudi sam pater Egidij in si hitro nadel okoli vratu štolo ter odprl neko knjigo. — «Mežnarja potrebujemo!» mi je naglo šepnil na uho. «Ej, ljudje, bratje» — sem zaklical «kdo pa je bil v vaši cerkvi mežnar?» — Smrtna tišina. — «No, ali se ne bo res nihče javil?» — Iz množice je izstopil visok, suh možak v črni suknji. Po dolgi črni bradi in laseh sem takoj prepoznal v njem «vlaškega popa» (pravoslavni duhovnik).

«Mežnarja ni več in tudi ne verjamem, da bi se kdo od mojih vernikov razumel na vaš obred. Sicer ne vem, čemu je potrebna ta komedija. Imamo istega boga, iste svetnike in zakramente. Sveta brata Ciril in Metod sta vendar učila ...»

«Dovolj!» — sem ga prekinil. «Prav ti boš danes naš mežnar!»

«Ne morem in tudi ne bom nikdar pljunil na pradedovsko vero!» Moji ustaši so že prijeli za bodala, ljudje so od straha prebledeli, žene so kriknile. — Položaj je bil nevaren. Z očmi sem se sporazumel s patrom Egidijem ter glasno zakričal: «Vaš duhovnik in njegovi najožji sorodniki naj ostanejo tukaj, vsi drugi pa stopite v cerkev in počakajte.» — Ljudje so storili kakor sem ukazal. Mnogi so se še ozrli od cerkvenih vrat na svojega «popa».

«Zaklenite cerkvena vrata!» — Moji ustaši so to komaj pričakovali. Ker je torej manever tako dobro uspel, smo namenili ta uspeh tudi primerno proslaviti. Oko li vasi in na prehode za Fruško goro sem postavil močne straže, vse ostale ustaše sem zbral na trgu in jih vprašal: «Zdaj pa sami odločite, kako naj proslavimo današnjo zmago in kaj naj napravimo z «vlaškimi psi». — Ustaš Mate doma iz Metkovića, se je široko nasmejal in povedal: «Eh, kaj to izprašuješ. Saj veš zakaj smo prišli sem in kaj pričakuje od nas naš poglavnik. Najprej gremo po hišah, da se pošteno okrepčamo, potem pa bomo opravili z onimi v cerkvi po ustaški navadi. Za onega popa se pa bomo zmenili enkrat pozneje. Mislim, da si bo dobro zapomnil, kdaj je oponiral Pavelićevi volji.» — Razpršili smo se po hišah ter jeli in pili do pod noč. E, da ste videli, kaj vse so prinesli s seboj v žakljih in na vozovih! Tu vam je bilo srebrnine, posode, oblek, posteljnine in zlasti bogatih preprog Kaj vsega niso imeli ti prekleti «vlaški psi»! — je navdušeno pripovedoval Krmpotič. Pri tem so mu zverinsko žarele oči. Njegov, v početku navidezno miren obraz, je dobival vse bolj poteze človeka, ki meji na krvoločno zver.

Medtem, ko so ustaški razbojniki uničevali in plenili stoletni trud mirnih vaščanov, je pravoslavni duhovnik mirno pričakoval svojo usodo. Ljudje v cerkvi pa so zadnjič v življenju molili boga v jeziku Cirila in Metoda. Slutili so, da so jih ustaši prevarili na podel način ter da imajo z njimi posebne namene. In niso se prevarili. Toda pustimo naj pripoveduje dalje sam Krmpotič, ki ni imel razloga, da bi nam lagal in je verjetno raje marsikaj zatajil.

«E, tu vam je bilo šunke, slanine, slivovke in finega fruškogorskega vina kolikor vam ga je duša želela. Tudi pater je pil z nami. Ker pa je bil le preveč pijan in nesposoben, da prisostvuje ustaški zabavi, sem ga dal odnesti na postajo. On je tako svoje opravil pa kaj bi še ...»

«No, in kaj je bilo potem?» — je nehote ušlo Kotniku, kakor je slišal od sodnika na procesu.

«Počasi, gospodje, kaj ste tako neučakani. Sedaj pride še najlepše» — se je skoro ujezil Krmpotič ter stiskal usta v satanski nasmeh.

«Zdaj sem poslal ustaše, da prinesejo iz vasi železen lonec, varilni aparat ter živo podgano. Vsi so me začudeno pogledali, no ker so slutili, da bo to izredna zabava, so kaj kmalu izvršili moj ukaz. Najteže jim je bilo z živo podgano. Toda Stipe Hercegovec je bil v tem pravi mojster. Saj je veljal za najboljšega lovca na žive gade v vsej Hercegovini. Ukazal sem pripeljati duhovnika in njegove svojce. Da ste ga videli, kako je menjaval barvo obraza. Poskušal je biti ponosen in neustrašljiv, toda jaz sem čutil, kako mu je trepetalo srce. Moji stražarji so mu že na poti izpulili dober del brade in brkov. Ker je imel zvezane roke na hrbtu, je lizal lastno kri, ki mu je silila v usta. Njegova žena je vsako toliko padla v nezavest, no, mi smo jo kaj kmalu obudili s puškinimi kopiti. Tedaj sem ukazal zabiti v zemljo štiri močne kole, na katere smo privezali nagega «popa». Zdaj je šele začela cviliti njegova baba. — Ej, pope — sem dejal, zdaj naj ti pomaga tvoj pravoslavni bog. Zdaj boš šele videl našo, ustaško mašo! — Ustaši so pokali od smeha, no še niso bili na jasnem, kaj nameravam. — Stipe, postavi podgano na popov trebuh, a ti Mate jo naglo pokrij z loncem. Ti Joso pa prižgi varilni aparat in bodi pripravljen! — sem dejal. Zdaj sem zgrabil aparat v roke in začel segrevati lonec z vseh strani. Podgana je obupno skakala ter iskala izhoda, lonec je postajal vedno bolj vroč. Da ste videli sedaj popa, kako je kremžil obraz in nas rotil, naj ga ne mučimo. Pri tem pa je tulil kakor medved, mi pa smo se režali. Ker torej podgana ni mogla nikamor, je začela besno gristi trebuh in, malo po malo je le izginila v notranjost. Zeni je počilo srce, pop ni več kričal-... Maša je bila končana, moji borci so zaplesali kolo in zapeli ustaško himno.»

«Pardon, moram malo ven, na stran ...» — je šepnil poročnik Branko in se ves bled zagnal proti hodniku. Za njim so skočili skoro vsi. V resnici jim je postalo slabo. Jaz sem se vrgel vznak na posteljo in zaprl oči. Prvič v življenju me je postalo sram, da sem človek ...

Po kratkem in mučnem premolku se je Stanko ponovno opogumil in vprašal: «Kaj pa je bilo z ljudmi v cerkvi?»

«To pa je bilo še najlažje! Izbral sem 20 krepkih in sigurnih fantov, pokazal s prstom na cerkev in oni so me takoj razumeli. Zagnali so se proti cerkvenim vratom z bodali med zobmi in ...»

«Pa ne da so ...»

«Pa da! V eni uri je bilo vse končano. Najprej moške, potem ženske in nazadnje — otroke. Toda to ni tako važno. Da ste videli šele plen? Samo prstanov, uhanov in raznih verižic je bilo čez dva kilograma. Kaj šele kelih, zlat križ z glavnega oltarja in pa zlati zobje! Samo vrag je z izdiranjem zob primrtvih ali poživih ljudi. Mi smo si vse to pošteno razdelili med seboj in se vrnili v Zagreb. Ko smo poročali poveljniku zdruga o uspehu akcije, si je nenadoma želel zlatą tudi polkovnik Rukavina. Seveda, mi smo svoj del poskrili in mu rekli, naj gre sam na teren, če hoče kaj imeti. Sedaj vidite, gospodje, zakaj sedim med vami. To in nič drugega!» — je mirno končal Krmpotič svojo zgodbo, si prižgal cigareto in se začel sprehajati po sobi.

TONE MIHEC

KAKO SEM PREŽIVEL SVOJE POČITNICE NA TABORJENJU

V senci košatih borov smo postavili šotore

Napolnil sem svoj nahrbtnik, zavil šotorska krila in jo mahnil - Prvo smo si postavili taborišče - Mnogo smo se smejali, vendar je bilo naše glavno opravilo učenje plavanja, čemur smo posvečali ves čas

Nikoli še nisem bil v Rovinju. Nikoli še nisem govoril s Stepišnikom, direktorjem ljubljanskega Zavoda za fizkulturo in tudi ne z njegovimi profesorji, ki so bili v mladih letih znani kot izvrstni športniki in kot telovadci Sokola in Orla. Letos so me povabili na taborjenje v Rovinj. Živeli bomo pod šotori, zjutraj bomo imeli uro telesne vzgoje v naravi, dopoldne bo plavalni pouk, popoldne skoki v vodo in kopanje, vmes diskusije in predavanja, zvečer taborni ogenj.

Vse to me seveda močno zanima, tem prej, ker sem tudi sam učitelj na tržaški šoli.

Tri tedne bom preživel s slovenskimi gojenci, ki bodo čez dve, tri leta, ko bodo maturirali, prevzeli pouk telesne vzgoje na slovenskih šolah.

Morate me razumeti: prežet z zanimanjem za vse, kar me čaka, sem napolnil svoj nahrbtnik, zavil šotorska krila in krenil na taborjenje v Rovinj.

V SOLAH SE UCIJO TUDI PLAVANJA

Ljubljančani so prispeli v Rovinj preko Divače in Kanfanara z vlakom, jaz po morju. Takoj so pričeli z delom. Prtljago so znosili v bližnji borov gozdiček, kjer so začeli urejevati taborišče. Pri vodovodu na prostem bo kuhinja, na severni strani šotori za dekleta, na južni strani za fante. Veselje jih je bilo gledati ,kako so nosili z bližnjega kolodvora kotle, drva, premog, živila, šotore.

Cim so bila prva dela opravljena, smo se zbrali prvikrat pri skromnem, toda izdatnem kosilu. Potem je nastopila težko pričakovana ura, ko so se nekateri prvič napotili v morje. Izurjeni so poskakali v vodo ter splavali na odprto, nekateri pa so se držali obrežja in previdno merili globino. Med temi sta bili tuči dve dijakinji, dve neplavalki, doma nekje iz tolminskih hribov.

Tile mladi ljudje iz Ljubljane se učijo vseh predmetov kakor na gimnazijah, vrh tega pa morajo obvladati tudi telesno vzgojo, šport in igre, zlasti pa plavanje in smučanje. Ta dva predmeta — plavanje in smučanje sta tudi na učiteljskih šolah obvezna!

Mara in Slavica — tako je ime gojenkama iz tolminskih hribov — močno se bosta morali potruditi, da ne bo padla nezadostna ocena iz plavanja!

Ze naslednjega dne smo začeli s plavalno šolo. Neplavalci so morali takoj v vodo do vratu. Začeli so z dihalnimi vajami in nadaljevali z igrami v vodi. Najprej se morajo navaditi na vodo, potem se morajo uriti v potapljanju, pa tudi v izdihavanju in gledanju pod vodo. Šele potem pričejo na vrsto «čudodelni gibi», ki te držijo na površini.

«Ni nam na tem, da bi vzgojili rekorderje», pripoveduje profesor, bivši trener ljubljanske «Ilirije». «Naši gojenci se morajo temeljito seznaniti z metodo plavalnega pouka, da bodo nekoč uspešno poučevali šolske otroke. Naš cilj je, da bi se vsak otrok že v šoli naučil plavanja, kakor se nauči pisanja in branja.»

Vendar sem se že prve dni prepričal, da je profesor precej zahteven. Pričelali so najprej prsno plavanje, potem crawl, hrbtno in metuljčka. Vmes so se urili v pobiranju krožnikov z morskega dna — vaja za reševanje iz vode. Tudi so tekmovali v tem, kdo bo privlekel z 2 do 3 m globoke vode težjo skalo. Včasih so se borili pod vodo, včasih pomagali «ponesrečencu», vse z namenom, da bi se temeljito navadili na reševanje iz vode.

V ROVINJSKEM AKVARIJU

Priložnost, ko smo taborili v Rovinju, je vodstvo izkoristilo tudi za to, da bi se seznanili z zanimivostmi morja. Obiskovali smo «Aquarium», zavod za proučevanje morskega življenja. Ta zavoč, ki je v enem najlepših poslopij v Rovinju, je zgradila Berlinska akademija znanosti leta 1892. Med zadnjo vojno je utrpel veliko škodo, zdaj pa se jugoslovanski strokovnjaki trudijo, da bi ga znova uredili in opremili.

Priznani strokovnjak dr. Miroslav Zej (avtor knjige Življenje našega Jadrana) nam je rade volje razkazal zbirke živih rib, morskih rakov, hobotnic z dolgimi tipalkami, strupenih rib, morskih golobov, pajkov in drugega življa. Gojenci in gojenke so si lahko tuči z mikroskopom ogledali plankton Jadranskega morja. Zanimalo jih je zvedeti, da daje svetovno morje okrog 20 milijard kilogramov rib letno, da ločijo plodna in pusta morja, da porabi kit vagon hrane dnevno in še marsikaj zanimivega in poučnega.

Nekega večera nas je povabil dr. Zej na nočni ribolov v znanstvene namene. Lovili smo v Limskem kanalu, ki se kakor norveški fjord zajeda 12 km v celino Istre. Dr. Zeja je zanimalo, s čim se ribe hranijo, zato jim je izrezoval želodce ter jih spravljal v stekleničice s formalinom, Ljubljančani pa so kajpada strmeli na vsebino v ribiški mreži. Ujeli smo lepo morsko mačko, psa, golobe, rumenice, rake, pajke, sipe itd. Naslednjega dne, ko so se gojenci vrnili s plavanja v hladen borov gozdiček, jih je čakala še pred kosilom mala, toda pestra ribja pojedina.

BOLNICA IN POCITNISKI DOM SREDI KRASNEGA PARKA

Okolica Rovinja je nenavadno lepa in zanimiva. Na bližnjem polotoku je prostran park, zasajen s košatimi pinijami, visokimi bori, temnimi cipresami in s plemenitimi cedrami. Sredi razkošnega zelenja je slovita bolnica za kostno tuberkulozo, v kateri je okrog 250 bolnikov.

Nekoč so služila ta poslopja z lično kapelico v srečni dunajskim otrokom, ki so prihajali vse do prve svetovne vojne semkaj na počitnice, zdaj pa so namenjena najpotrebnejšim bolnikom, ki morajo po pol leta in celo po več let preživeti na svojih ležiščih, obdani z mavcem. Direktor bolnice dr. Tine Horvat, ki zdravi te bolnike, nas je vselej prijazno sprejel in je bil tudi našim priložnostnim bolnikom brezplačno na razpolago. Posodil nam je tudi svojo izvrstno opremo za lov pod vodo.

Omeniti moram še dva zelena otoka v bližnji okolici Rovinja: otok Sv. Andreja in otok Sv. Katarine. Oba sta bila nekoč v zasebnih rokah, zdaj pa so nekdanja grajska poslopja in parki na otokih namenjeni mladini in delovnim ljudem za poletni oddih.

NAJPREJ URA SMEHA, NATO URA STRAHU ...

Na taborjenju v Rovinju sem se prepričal, da so v Sloveniji glede telesne vzgoje precej napredovali. Nekoč so se urili v zaprtih prostorih, zdaj pa delajo, če je le mogoče, vse v naravi. Vsako jutro smo imeli najprej uro telesne vzgoje. Tek po gozdu, plezanje po drevju, zlasti pa vesele igre. Včasih so se gojenci do solz nasmejali. Kot novost omenjam, da imajo navado združevati šport s koristnim delom. Namesto, da bi za umirjevalni del ure korakali, so čistili igrišče, urejevali prostor okrog vodnjaka ali pa popravljali kameniti zid ob njivi.

Po uri telesne vzgoje je bila vselej živahna diskusija. Bilo je govora o tem, če je bila ura dovolj naporna, če so se kaj novega naučili, če je bila za učence dovolj živahna itd. Gojenci in gojenke so se povsem svobodno, vendar vljudno izražali o učitelju ali kandidatu, ki je vodil uro.

Potem je nastopila ura strahu. Ne za vse, prav gotovo pa za Maro in Slavico in za vse tiste, ki so se bali skokov v vodo. Načrtno so se učili najprej skakanja na noge, potem vrtenja naprej, vrtenja nazaj in končno «doziranja» vrtenja v zraku, da so lahko skakali zdaj «auerbaha», zdaj salto in pol naprej ali podobno.

Profesor, ki je vodil skakanje v vodo, je bil strog in je zahteval absolutno zaupanje. Tako se je zgodilo, da so skakali tudi neplavalci. Strah je bil kaj kmalu premagan, glede bolečin mora športnik potrpeti in tako je vseh 80 gojencev in gojenk pokazalo velik napredek. Celo z zavezanimi očmi so skakali, da so kar najbolj razvijali čut za orientiranje v zraku.

Zadnje dni je postala naša šola ob morju precej gibljiva. V velikih disciplineranih skupinah so plavali gojenci zdaj na mikavni polotok ,kjer je bolnica, in celo naprej na druge otoke, oddaljene po 900 m. Vzljubili so morje in vodni šport, čobili so gotovost v hitrem in vztrajnem plavanju, zato bodo lahko nekoč starši povsem brez skrbi, če bodo tem ljudem zaupali svoje otroke. Glede Mare in Slavice moram omeniti, da sta se kar dobro naučili plavanja, vendar še nista sodelovali pri vodnem crossu. Zato ju prihodnje leto ne bodo vzeli v planinski tečaj, temveč še enkrat k morju.

Taborna navada je, da se zberejo udeleženci vsak večer pri skupnem tabornem ognju. Mi si kaj takega nismo mogli rečno privoščiti, ker je ob morju razmeroma malo kurivą. Za zadnji večer smo še enkrat počistili ves prostor okrog taborišča, nabrali smo velike košare borovih storžev in posedli okrog ognja. Peli smo dolgo v noč. Čutili smo, da se poslavljamo. Ljubljančani so vzljubili morje, radi se bodo spominjali čudovito lepe rovinjske okolice, radi bodo hodili z otroki k morju, da jih bodo učili plavanja. Jaz sem spoznal vrsto novih ljudi, spoznal sem tudi njihova stremljenja: očrasli so prežeti s težnjo, da bi bila šolska telovadba resnično zdravstveno koristna in razvedrilna; tudi mladini se pozna borba za zdravega duha v zdravem telesu.

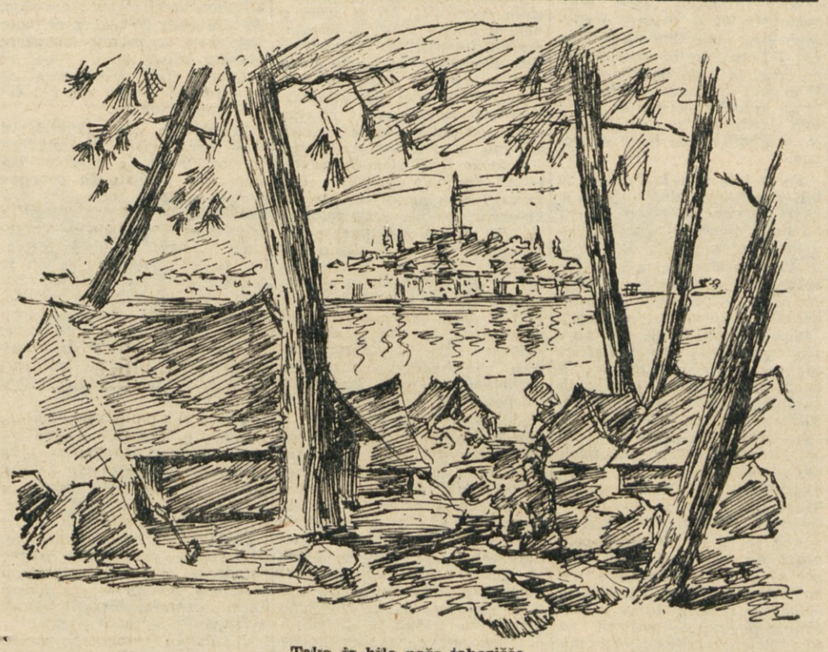

Tako je bilo naše taborišče

ŠOLSTVO NA PRIMORSKEM v času narodnoosvobodilne borbe

II.

Poleg Ajdovskega okrožja so bile obiskane v enem mesecu po pokrajinskem šolskem nadzorniku šole v Baškem, Idrijskem, Brkinskem, Pivškem in Kraškem okrožju. V vseh okrožjih so bili postavljeni šolski nadzorniki, ki so dobili navodila za načaljnje delo.

Ljudstvo je bilo zelo naklonjeno šoli. Na vsakem koraku je šolski nadzornik srečaval polno dokazov o navdušenju nad slovenskimi šolami. Navedel bom samo en tak primer: Kvalificirana učiteljica Marjanca, ki je bila nastavljena v vasi P. pri Cerknem, je našla na šolski tabli ob prvem nastopu sledeči napis: «Dan 20. oktobra bo ostal v P. kroniki kot velik zgodovinski dan, ko se je po 25 letih sužnosti odprla zopet naša slovenska šola. Mussolinijev raznarodovalni poizkus je šel po vodi. Vse milijonske žrtve so bile zastonj, ker Slovenci imamo trde buče, ki se niso omečile pod nobenim pritiskom in ne korobačem.» Te besede je na šolsko tablo napisal oče sedmih otrok.

Dne 4. II. 1944 je dobil pokrajinski šolski nadzornik poziv, da naj se vrne na bazo POOF in prevzame začasno referat, ker je moral tov. Bevk odpotovati na Dolenjsko. Ko se je 5. II. 1944 vračal na sedež NOS, je srečal tov. Pustiška Draga, ki ga je NOS imenoval za okrožnega šolskega nadzornika v Idrijskem okrožju. Tov. Pustišek je bil že v dneh od 20. do 25. februarja 1944 v družbi s prosvetnim referentom Adolfom Sinkovcem-Črtomirom na službenem potovanju po Idrijskem okrožju. Po šolski konferenci na Ledinah sta se 25. II. vračala proti domu tov. Sinkovca na Vojsko. Takoj zunaj vasi Ledine sta naletela na nemško patruljo, ki je pričela streljati na njiju. Tov. Pustišek Drago je pri prvih strelih padel, tov. Sinkovec pa je bil ranjen v roko. Umirajočemu tov. Pustišku je izstrelil Nemec še dva strela v glavo. Kljub težavam je pokojni v kratkem času, kar je bil v Idrijskem okrožju, krepko prijel za delo in že so se kazali uspehi njegovega organizacijskega usmerjenja šol tega okrožja. Bil je prvi učitelj — okrožni šolski nadzornik na Primorskem, ki je padel od okupatorja pri izvrševanju svojih dolžnosti.

Ker se je pokazala potreba, da učiteljstvu pri njegovem delu nudimo več pomoči, je pričel NOS izčajati «Učiteljski list». Izšle so tri številke tega lista, nakar smo prejeli od Predsedstva SNOS navodilo, da prenehamo z izdajanjem, ker bo pričel izhajati za vse slovensko učiteljstvo list z naslovom «Prosveta». Zadnja številka je izšla v 550 izvodih.

Šolstvo se je krepko razvijalo, a manjkali so nam učitelji in organizatorji. Okrožja so si pomagala z začasnimi šolskimi nadzorniki, ki dostikrat niso bili niti učitelji. Istočasno z graditvijo naše ljudske oblasti je rasla tudi organizacija šolstva. Kakor je bil pri Pokrajinskem odboru osnovan referat za prosveto, tako je bil tudi po okrožjih postavljen referent za prosveto. Po strokovni liniji je bil pri SNOS za Primorsko Slovenijo postavljen pokrajinski šolski nadzornik, pri okrožnih NOO pa okrožni nadzornik. Zanimanje za šolstvo je bilo veliko. Šole so se odpirale druga za drugo, učiteljev je primanjkovalo in pomožno učiteljstvo se je rekrutiralo iz vrst članic ZSM in SPZZ. Vdori okupatorja so šolsko delo zelo ovirali. Iz te dobe imamo več žrtev v učiteljskih vrstah. V Velikem dolu na Krasu je 15. III. 1944 padel zadet od belogardistov pomožni učitelj Stanko Raubar. V Brdih je 28. II. 1944 padel pomožni učitelj v Smartnem tov. Leopold Marinič. Vpričo žene in otrok so ga Nemci smrtno ranili in je po 11 dneh v hudih mukah umrl v goriški bolnišnici. Poklicni učitelj Boris Pelikan v Orehovljah je bil ubit pred šolskim poslopjem ob priliki bombnega napada. Dne 8. II. 1944 je bila na zverinski način ubita pomožna učiteljica v Zadlogu tov. Ljuba Bavdek. Domobranci so njeno truplo pustili na poti med Hotederščico in Logatcem. Okupator pri svojem divjanju ni moril samo našega učiteljstva, tudi učenci niso bili varni pred njim. Omenimo naj samo primer žalostne smrti 8-letne Ljubljane in 9-letne Violete Toroš, kateri so Nemci v Hrušovlju, okrožje Brda, vrgli živi v ogenj.

Pokazala se je potreba, da koordiniramo delo posameznih okrožij. V ta namen je bila sklicana prva pokrajinska konferenca okrožnih prosvetnih referentov in okrožnih nadzornikov. Konferenca se je vršila v dneh 19., 20. in 21. maja 1944 v Gačniku nad Idrijo. Na konferenco je prišlo 9 okrožnih nadzornikov in 10 okrožnih prosvetnih referentov. Predsedstvo SNOS je poslalo na konferenco vodjo oddelka za osnovno šolstvo, od oblastnega komiteja KPS za Primorsko Slovenijo sta bila navzoča tovariša France Kimovec-Ziga in Jože Srebrnič, pokrajinski odbor OF je zastopal poslevočeči podpredsednik tov. dr. Jože Vilfan in tajnik tov. Tomo Brejc, ZSM je zastopal tov. Lado Pahor-Damjan. Poročevalec za večerne tečaje je bila tov. Mara Samsa, pokrajinska nadzornica za večerne tečaje. Konferenco je vodil pokrajinski šolski nadzornik Zdešar. V treh dneh intenzivnega dela so se pretresla vsa vprašanja šolstva in prosvete na Primorskem. Poročila delegatov so pokazala delo, ki je bilo storjeno do takrat in težkoče, ki jih ovirajo pri delu. Posamezni zastopniki so aktivno sodelovali pri diskusiji, ki se je vsak dan vlekla daleč v noč. V primorskem šolstvu bi lahko imenovali to dobo čas, v katerem se je z vso silo pokazala ljudska samoiniciativa in iznajdljivost. Prav zaradi pomanjkanja kvalificiranega učiteljstva je bil sprejet sklep, da se organizirata dva tečaja, od katerih naj bi sprejel prvi tečaj 63 tečajnikov, drugi pa 60.

Iz poročil posameznih prosvetnih referentov in okrožnih nadzornikov na tej konferenci hočem podati najzačilnejše. V preglednih tabeli, ki sledi tem poročilom, je številčno prikazano največje število šol, učencev in učiteljstva. To število se je stalno menjalo, ker je bilo odvisno od večjih ali manjših ofenzivnih sunkov na osvobojeno ozemlje.

Beneško okrožje: V tem

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Ponovno naraščanje azorskega anticiklona povzroča slabitev frontalnega sistema, ki veže sredozemsko in skandinavsko področje nizkega zračnega pritiska. Vsled tega je predvidevati, da se bo lepo vreme brez večjih motenj nadaljevalo v prihodnjih dneh.

RADIO Današnje najvažnejše oddaje: **Jug. cona Trsta:** 13.45 Vesele melodije; 21.00 Veder sobotni večer. **Slovenija:** 12.40 Zabavna glasba; 19.10 Drobne skladbe velikih mojstrov: F. Mendelssohn, F. Chopin, Franc Liszt, Camille Saint, Edvard Grieg, Antonin Dvorak, P. I. Cajkovski. **Trst II.:** 13.30 Lahka glasba; 22.30 Zabavna in plesna glasba. **Trst I.:** 12.00 Vesela glasba.

Prekinili so razgovore o ukinitvi okupacijskega statuta v Nemčiji

Predstavniki morajo poročati svojim vladam - Nesoglasje z bonnsko vlado - Danes so ukinili izvoz v Vzhodno Nemčijo - Uvedli so „majhen letalski most" zaradi „manjše blokade berlinske trgovine po Rusih" - „Ameriški ljubitelji miru" s Koreje na berlinskem „festivalu miru"

BONN, 3. — Tri zahodne okupacijske sile v Nemčiji so danes javile, da so prekinile razgovore z bonsko vlado glede prenehanja veljavnosti okupacijskega statuta. Sedanji razgovori so trajali že tri mesece. Prekinili so jih z namenom, da bodo mogle delegacije poročati svojim vladam.

Poročilo dodaja, da je bilo na teh razgovorih nekaj različnih mnenj. Dobro obveščeni krogi pravijo, da je treba iskati nasprotja v nemški zahtevi, po kateri bi morale zavezniške sile dopustiti, da bi bile družine zavezniških vojakov v Zahodnji Nemčiji podvržene nemškim zakonom. Menijo, da bodo ti razgovori trajali še dalj časa.

Danes so ameriška, britanska in francoska vlada izročile noto nemški zvezni vladi glede Posarja. Zahodne sile izjavljajo, da je sedanji položaj Posarja rezultat skupnega sporazuma med tremi silami, ki ga bo mogla spremeniti samo mirovna pogodba z Nemčijo. Ta nota je odgovor na zahtevo Adenauerja, ki je 29. maja zahteval zaveznisko jamstvo, da bo sedanji položaj v Posarju v veljavi samo do podpisa mirovne pogodbe.

Kakor so javili danes pozno ponoči, je kancler Adenauer izrekel živo zadovoljstvo zaradi note, v kateri so zavezniški predstavniki obnovili zagotovila, po katerih bo posarsko vprašanje dokončno rešila mirovna pogodba. Adenauer je zlasti zadovoljen, ker se s tem manjša nevarnost francoske enostranske odločitve.

Istočasno pa francoski predstavniki trdijo, da je trostranski odgovor Nemčiji glede vprašanja Posarja povzročil veliko zadovoljstvo v Franciji, ker predstavlja stališče pariške vlade.

Medtem pa je danes opolnoči pričela delovati protiblokada sovjetskega področja Nemčije. Prekinili so ves promet med obema Nemčijama.

Gospodarski minister Zahodne Nemčije je namreč odredil, da prenehajo uvozom iz bonske republike na rusko področje Nemčije, ker je danes ponoči potekla trgovinska pogodba. Kot znano nove pogodbe še niso podpisali.

Zavezniški predstavniki so potrdili, da je to navadna represalija, ker sovjeti niso prenehali z omejitvami izvoza iz zahodnega Berlina v Zahodno Nemčijo. Potekli sporazum so že enkrat podaljšali. To bi mogli sedaj znova narediti, vendar so zavezniški in nemški funkcionarji mnenja, da bi morali Rusi prej uvesti normalne pogoje za promet z Zahodnim Berlinom.

Istočasno pa se je danes v Bonnu sestala zavezniška visoka komisija na svoje običajno zasedanje in je «z zadovoljstvom ugotovila», da so vzpostavili «majhen letalski most» med zahodnim Berlinom in bonsko republiko, katerega namen je, razbiti «manjšo blokado», ki so jo Rusi uvedli za izvoz iz Berlina.

Pri tem manjšem zračnem mostu sodelujejo letala «Pan American Airways», «Air France» in «British European Airways». Francoska družba uporablja dve letali «DC-4 Skymasters». V ponedeljek pa bodo mogli sedanjih sedem voženj na dan v Frankfurt povečati na 12, ko bodo uporabili še eno letalo. Ameriška in angleška družba vozita vsaka samo z enim letalom.

Nek zavezniški visoki predstavnik je danes povedal, da so zavezniki pripravljeni uvesti «resnični» zračni most v trenutku, ko bo to potrebno, to ker Rusi doslej še niso uvedli dejanske blokade mesta. Dejal je, da je sedaj v Nemčiji dovolj letal, da bi mogli uvesti popolni zračni most. Politični opazovalci omenjajo, da je prišla v Zahodno Nemčijo prejšnji teden cela skupina «letečih vagonov».

Na vzhodnem delu Berlina pa se resno pripravljajo na mladinski «festival miru». Angleška visoka komisija je danes zvečer sporočila, da mislijo tam pokazati v nedeljo tudi 50 ameriških vojnih ujetnikov, ki so jih zajeli na Koreji. Sporočilo trdi: «pripravili naj bi posebno predstavo, na kateri bi sodelovalo 50 ameriških vojnih ujetnikov, ki so jih zajeli v Severni Koreji in so jih sedaj izvežbali, da bi mogli igrati vlogo «ameriških ljubiteljev miru», da so dezertirali iz svojih vrst, da bi protestirali proti ameriškemu imperializmu. Danes so bili predhodni sestanki. Festival bo trajal od 5. do 19. avgusta.

Zahodna berlinska policija se pripravlja na to slavnost. Postavili so že oddelke, ki bodo morali preprečiti nerede. V zahodnem Berlinu so izvedli danes preiskavo na stanovanjih 200 neonacistov in zaplenili nekaj orožja ter propagandistični material. Inšpektor Sangmeister je izjavil, da so našli dokumente, ki govore o «nekaterih odnosih» med neonacisti in Vzhodom.

Jošida zahteva podporo ljudstva

TOKIO, 3. — V posebni «Beli knjigi», ki jo je objavilo japonsko zunanje ministrstvo, zahteva ministrski predsednik Sigeru Jošida, naj japonsko ljudstvo podpre «najbolj blago mirovno pogodbo, kot je bila kdaj koli ponudena poraženi državi». Jošida primerja to pogodbo z versajsko pogodbo. Zahvaljuje se ZDA, da so pohitele z njeno zaključitvijo. Omenja, da se bo Japonska oborožila. «Bela knjiga» zaključuje, da so klavzule glede umika okupacijskih čet, podobne tistim v italijanski pogodbi, vendar dodaja, da bodo istočasno podpisali z ZDA sporazum glede bivanja ameriških čet na japonskem ozemlju.

Rusi in turisti v Avstriji

DUNAJ, 3. — Rusi so prekinili turistični promet tujcev preko vzhodnega področja Avstrije in Dunaja. Obenem pa so povečali nadzorstvo za vse tujce, ki so na sovjetskem področju Avstrije. Izdali so nove uredbe, ki urejajo tujski promet (razen angleških, ameriških in francoskih državljanov) na obeh cestah, ki vežeta Zahodno Avstrijo z vzhodnim Dunajem. Prej je bilo mogoče skoraj brez težav obiskati vzhodno področje.

Slab posel za Eddo Ciano

WASHINGTON, 3. — Urad za premoženja tujcev je danes ukazal zapleniti 35 tisoč dolarjev, ki so vloženi v ameriških bankah na ime Edde Ciano-Mussolini. To vsoto sta nakazali leta 1944 «Chicago Daily News» in založba «Doubleday» iz New Yorka, ko sta kupila v Svici spomine Galeazza Ciana.

Vsoto bodo dali na razpolago komisiji za vojno škodo, ki ima nalogo podpirati žrtve sil osi.

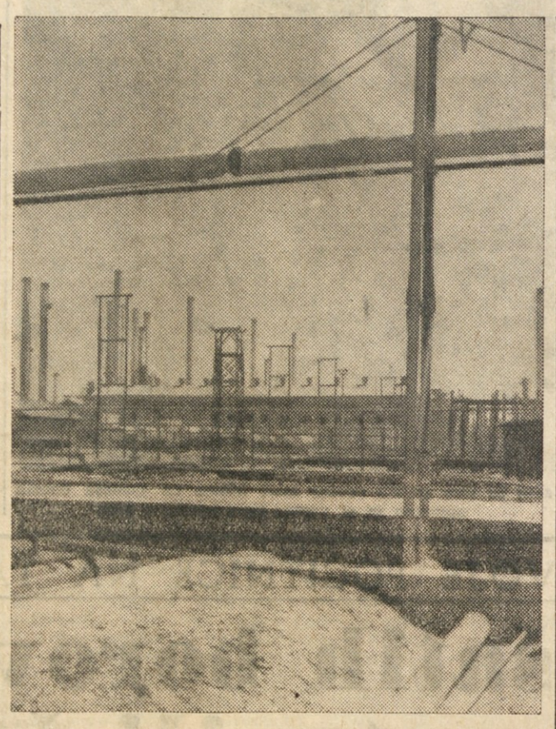

Abadansko čistilnico nafte so zaprli. Dragocene naprave so zapuščene. Upajmo, da bo ta največja čistilnica na svetu, spet «obdelovala» črno zlato, sedaj so za to upanja dosti večja

Nemiri v rudnikih urana

V češkoslovaških rudnikih urana v Jachimovu so ubili nekega ruskega inženirja - Rudniška policija je nato ubila 60 delavcev in okoli 200 aretirala - Tam dela 70 tisoč obsojencev in „svobodni" delavci za bodečo žico - Sovjetski sistem

PRAGA, 3. — Poročajo, da je v zadnjih dneh v češkoslovaških rudnikih urana v Jachimovu prišlo do krvavih neredov. Ko je sovjetski inženir Jarcov pozval delavce, naj povečajo svoj delovni učinek, če hočejo še nadalje redno dobivati hrano, so se delavci uprli in v pretepu, ki je nastal, ubili inženirja. Intervenirala je rudniška policija; ubitih je bilo 60 delavcev, okoli 200 pa aretiranih.

V zadnjem času vse pogosteje prihajajo poročila o nemirih v češkoslovaških rudnikih, zlasti v uranskih rudnikih v Jachimovu. Uranski rudniki so pod sovjetsko upravo. V njih dela okoli 70.000 obsojencev in manjše število «svobodnih» delavcev. Da bi zadovoljili potrebam sovjetske industrije, v Jachimovu stalno povečujejo norme in uvajajo barbarske ukrepe, da bi delavce prisilili na izpolnjevanje norm. Delavec, ki v osemurnem delavniku ne izvrši svoje norme, mora delati še nadaljnih 8 ur, torej skupaj 16 ur. Podobne kazni izrekajo tudi v primeru prepirov ali neredov med delavci. Od zaslužka prisilnih delavcev odbijajo razne globe in takse, tako da jim komaj ostane za nekaj cigaret.

Delavce nadzoruje posebna rudniško - taboriščna policija. Jaški so obkoljeni z bodečo žico, ki je ponoči razsvetljena. Na vsakogar, ki se žici približa na 50 m, začne straža streljati brez opomina. Delavca, ki bi hotel zbežati, nečloveško pretepejo, in nato na pol mrtvega pokažejo drugim, da bi jih zastrašili. Zaradi kontrole se morajo trikrat dnevno postaviti v vrste in tako v vročini, mrazu ali dežju stati po ure in ure.

Umrljivost med delavci, ki so v glavnem politični obsojenci, je zelo velika, ne samo zaradi slabe prehrane in še slabšega postopanja, temveč tudi zaradi nezadostnih zaščitnih ukrepov in naprav v jamah. Rudniške rove često zalije voda. Iz zalitih jam delavcev sploh ne rešujejo, ker zato baje ni časa. Dela enostavno nadaljujejo v novih rovih, ki jih odpirajo vsak dan.

Uradne številke s portugalskih volitev

LISBONA, 3. — Predsednik portugalskega vrhovnega sodišča je danes zvečer uradno javil, da je dosegel na zadnjih predsedniških volitvah vladni predstavnik Craveiro Lopez 1,067.529 glasov, admiral Meireles, ki se je kot kandidat opozicije umaknil tik pred volitvami pa 1.342 glasov. Predsednik sodišča ni javil, koliko upravičencev se je vzdržalo glasovanja in niti koliko je bilo neveljavnih glasovnic. General Craveiro Lopez bo prevzel svoje mesto 9. avgusta.

Disciplina v West Pointu

WASHINGTON, 3. Ameriško ministrstvo za vojsko javlja, da so izključili iz vojaške akademije v West Pointu 90 gojencev zaradi kršitve «častnih predpisov». Ta disciplinski ukrep so podvzeli po preiskavi posebne komisije, ki jo je ustanovil general Collins, vodja glavnega stana za vojsko.

* * *

NOVI DELHI, 3. — Po vesteh, ki so prispele iz nepalske prestolnice Khatmandu, so uporniki zasedli mesti Jhapa in Ilam. Obe sta oddaljeni 400 km vzhodno od Khatmunduja.

«Oporišče usode»

LONDON, 3. — Danes so objavili četrto knjigo Churchillovih spominov pod naslovom «Oporišče usode». Knjiga govori o šestih mesecih neprestanih porazov, katerim je sledilo 6 mesecev zmag, tako da je bila leta 1942, zagotovljena dokončna zmaga.

Churchill govori tudi o Stalinovih očitkih ob njegovem obisku v Moskvi 1942 leta v mesecu avgustu, ker Angleži še niso pričeli z invazijo v Franciji. Knjiga se zaključuje z zmago v severni Afriki, tik pred invazijo na Sicilijo.

* * *

WASHINGTON, 3. — ZDA, Anglija in Francija so dosegle sporazum glede standardne izdelave nove «skupine» bomb, katerih značilnost je v tem, da jih morejo z veliko natančnostjo vreči tudi z letal, ki so hitrejša od zvoka in velike višine. Novi tipi bomb bodo težki 5000, 1500 in 375 kg. Bombniki na reakcijski pogon pa bodo nosili bombe po 500 kg.

Nasveti, ki jih ni slišati vsak dan

WASHIGTON, 3. — Demokratski senator Brien McMahon je svetoval, da bi kongres poslal v Rusijo «prijateljski odbor», v katerem bi bilo 50 predstavnikov z nalogo, da «izrečejo ruskemu ljudstvu mirovne in prijateljske želje ameriškega ljudstva».

Istočasno pa bi ameriški kongres povabil 14 članov Politbirja VKP(b), da bi «obiskali Ameriko, mogli dihati čisti zrak demokracije in videli, če ameriško ljudstvo hoče vojno ali ne».

McMahon je dal ta predlog pred zasedanjem senata.

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Divja zemlja», R. Taylor, B. Donlevy.
Nazionale. 17.00 «Velika zaseda» R. Cameron, A. Booth.
Fenice. 17.00 «Sirokoustni potepuh» M. Rooney, P. O'Brien.
Arcobaleno. 16.00: «Gianni in Pinotto v tujski legiji».
Astra Rojan. 17.00: «Giuseppe Verdi in njegove večne melodije» F. Giachetti, M. Cebotari, B. Gigli.
Alabarda. 16.00: «Zaseda» R. Taylor, A. Dahl.
Azzurro. 16.00: «Grešnica z dna morja» S. Winters.
Garibaldi. 15.30: «Dvanajst parov če očka» M. Loy, J. Crain.
Ideale. 16.30: «Pesek» M. Stevens, C. Gray.
Impero. 17.00: «Ukročena sirena», J. Leslie, J. Cray.
Viale. 16.00: «Londonske skrivnosti».
Italija. 16.00: «Laguna smrti» A. Weissmueller.
Marconi. 16.30: «Življenje v plesnem ritmu», W. Bros, J. Haver.
Massimo. 16.00: «Bastogne», Van Johnson, J. Hodiak.
Novo Cine. 16.00: «Dva mornarja in eno dekle» F. Sinatra, R. Grayson.
Odeon. 16.00: «Sedaj te ljubim» A. Valli, J. Cotten.
Radio. 16.00: «Rdeči sokol» T. Lea, J. Sermas.
Savona. 16.00: «Maja - havajska sirena» B. Grable, V. Mature.

POLETNI KINO:

Javni vrt. 20.45: «Jutri bo prepozno».
Rojan. 20.45: «Propadle ženske».
F. Severo. 20.45: «Pomlad».
Skoljet. 20.45: «Južnjak s severa».
Brocchetta. 20.45: «Veliko poštenjaštvo».
Vittoria. 20.15: «Gospa v hermelinskem plašču».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

SOBOTA 4.8.1951.

Oddaja v slovenščini:

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05 — 6.45 Jutranja glasba do 7.30; 13.45 Vesele melodije. 14.00 Znani valčki. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 F. Schubert: Nedokončana simfonija. 17.30 10 let revolucije. 18.00 Smetana: Vltava. 18.15 Skozi svet in čas. 18.30 Samospevi slovenskih skladateljev. 19.00 Koncert pianista Marjana Vodopivca. 21.00 Veder sobotni večer. 21.30 Lahka orkestralna glasba. 22.00 Plesna glasba. 22.45 Skladbe za orgle. 23.10 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

6.15-7.00 Pisan spored slovenske narodne in umetne glasbe. 12.00 Odlomki iz oper «Sadko» in «Čaška nevesta». 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Pisan glasbeni spored iz raznih krajev sveta. 14.30 Sportna predavanje. 14.40 J. J. Quantz: Koncert za flavto in godalni orkester solist flavtist Doria Cantoni pa. 15.15 Zabavna glasba. 15.30 16.00 Prenos iz Maribora. 18.30 Hrvatska narodna glasba. 19.00 Oddaja za pionirje: O kamelih in še kaj. 19.10 Drobne skladbe velikih mojstrov: F. Mendelssohn, F. Chopin, Franc Liszt, Camille Saint, Edvard Grieg, Antonin Dvorak, P. I. Cajkovski. 19.45 Ob izdaji Valvasorja v slovenščini. 20.00 Lahek večerni spored. 22.15 Kaj bo jutri na sporedu. 22.30 Za ples in razvedrilo. 23.30 Za ples in razvedrilo.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba do 8.30. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Ljudje in nazori. 12.15 Koncert pestre glasbe. 13.00 Sramel kvintet in ženski duet. 13.30 Lahka glasba. 14.15 Dnevni pregled. 16.00 Ska. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Ravel: Trio v a-molu. 18.32 Polke in valčki. 19.00 Oddaja za najmlajše. 19.30 Lahka glasba s petjem. 20.00 Sportna kronika. 20.10 Pestra glasba. 20.30 Komentar volnega položaja na Koreji. 20.45 Orkester Melachrino. 21.00 Iz opernega sveta. 21.30 Južno-ameriška glasba. 22.00 Sobotni variete. 22.30 Zabavna in plesna glasba. 23.35 Polnočna glasba do 24.00.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.30 Lahka glasba. 12.00 Vesela glasba. 13.25 Ritmi in pesmi. 14.10 Violino igra Jehudi Menuhin; 14.40 Sladke harmonije. 16.30 Lahko glasbo vam nudi godalni orkester. 20.30 Uverture. 22.45 Mednarodni kabaret. 23.35 Plesna glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

«HARLEM GLOBETROTTERS» pisana druščina najboljših košarkarjev

V nedeljo in ponedeljek jih bomo videli skupaj z Jesse Owensom, Marty Reismanom, Douglas Cartlandom in drugimi

V nedeljo in ponedeljek zvečer bomo videli na igrišču železničarjev na Viale Miramare moštvi svetovnega slovesa v košarki, «Harlem Globetrotters» in «Boston Whirlewindsu», potem še svetovnega prvaka in «črni čudež» iz berlinske olimpiade, Jessie Owensa, znana igralca namiznega tenisa Marty Reismana in Douglasa Cartlanda, havajski trio in Dorothy Glover.

Od vse te pisane druščine je morda poleg Owensa najbolj zanimivo moštvo virtuoznih košarkarjev «Harlem Globetrotters». Skupaj jih je spravil Abe Saperstein, sin krojača iz londonske siromašne četrti Whiteshapela, ki je prispel v Chicago sredi ameriške krize, skupaj s 5 svojimi tovariši, lačnimi črnci in s starim «Fordom». V nekem nočnem klubu so igrali košarko, vendar so jih od tam spodili, ker so s svojimi nastopi spravljali ta lokal v propad.

To je bilo leta 1932 in ko so bili zopet brez službe, je Abe kupil najcenejše blago in dal napraviti najbolj neobičajne dresе, kot jih je kdaj koli imelo kako moštvo na svetu. Posodil se je 5 dolarjev za bencin in ekipo prepeljal s svojim «Fordom» v najbližje mesto. Tedaj je krstil svoje moštvo s «Harlem Globetrotters». Pet let so nastopali po zapuščenih dvoranah na deželi, v praznih bazenih in po šolskih igriščih. Niti niso bili iz Harlema in niti niso bili svetovni potepuhi (Globetrottersi), vendar so imeli najbolj izredno opremo, dobro so igrali in ime, ki jim ga je nadel Abe prvič, je za vedno ostalo. Zmagovali so.

Abe je že iz Whitechapela vedel, da različnost barv nikogar ne jezi in še najmanj športno publiko. Svoje igralce je oblekel v svilene hlačke z rdečimi progami na majicah pa so imeli zvezdice različnih barv. Bili so še vedno lačni, vendar pa so bili dobro oblečeni.

Neki večer, ko so že na tekmi vodili z 20 koši, je pričel eden izmed njih spretno žonglirati z žogo in vrati nasprotnika. Gledalci so udarili v smeh. «Sedaj vidiš in sedaj ne vidiš žoge», je jezil črnec svojega belega nasprotnika. V dvorani je smeh rastel.

Tisti večer je šport postal šala. Abe je rekel, da je treba žgačkati gledalce po rebrih in pričel sanjati o številnih improvizacijah svojih črnih šaljivcev.

Sedaj niso več spali po hlevih in so prenehali igrati po predmestnih dvoranah. To je bil pričetek slave, katero so pričeli žeti košarkarji «Harlem Globetrottersa» po vsem svetu.

Vsega tega se je Abe Saperstein spominjal, ko je sedel v nekem hotelu med 20 svojimi črnimi tovariši in govoril o tem. Skoraj vsi so bili za glavo višji od njega in imeli ogromne roke. Abe je menažer «Harlem Globtrottersa» še sedaj, že skoraj 20 let potem, ko se je izmislil ime in prvo improvizacijo.

Košarkarji «Harlem Globetrottersa» ogromno zaslužijo. «Gosjak» Tatum, najboljše plačani košarkar, zasluži 8.000 dolarjev na leto, Marques Haynes nekaj manj, ostali pa približno 350 dolarjev mesečno. V 20 letih turnej so Globetrottersi odigrali 3667 tekem. Dobili so jih 2421, izgubili 245, eno pa igrali neodločeno. Vse to je doseglo moštvo, ki se je staralo, obenem pa obnavljalo z novimi, najbolj nadarjenimi košarkarji - črnci.

Ko bodo prišli v nedeljo v Trst, bodo prikazali svoje trike, takrat, ko bodo že v vodstvu. Gledalci bodo morda zahtevali trike še prej, preden bo ta tekma dobljena za te izvanredne igralce. «Ni mogoče šaliti se z zmago», pravi Abe Saperstein. «Ni prav, če se trije igralci nahajajo med počitkom izven igrišča in dajajo pri tem avtograme, mi pa istočasno izgubljamo tekmo in ne moremo pokazati, da znamo boljše igrati».

Saperstein je s tem mislil na navade igralcev «Globetrottersa», ki so pri resnih zagovorniških košarke — v ZDA jih je okoli 20 milijonov — naleteli na oporekanje, ker so košarko spremenili v zabavo. Črni košarkarji imajo navado, da ponovno napolnijo koše nasprotnikovljče jih ogrožajo, nato pa znova prično z zabavo.

Rookie Brown, igralec visok 193 cm, ima to navado, da zapusti igrišče in se postavi za koše ter pozira med samo tekmo fotografom in za film. Ermer Robinson, visok 190 cm, se med tekmo gladko usede v tretjo vrsto med občinstvo in prične brati časopise. Istočasno pa se Tatum spomni, da mora nekoga poklicati po telefonu. Tedaj ostaneta na igrišču samo dva proti petim nasprotnikom in «Globetrottersi» jim dovolijo, da jim tudi 20-krat pretrešejo koš, samo da morejo izvesti to otroško šalo.

Tekma «Globetrottersev» je za gledalce vredna več kot cela sezona košarke.

Menažerju Abe Sapersteinu daje največ skrbi najboljši in najbolj mišičasti igralec Tatum. Ima navado, da pobegne kar za nekaj tednov. Abe pripoveduje, da ga je stražil s telesno stražo pa mi nič pomagalo. Izmuznil se mu je iz vlaka, da bi vzel vodo in ga je našel v gledališču 6 tednov zatem. Ima pa to dobro navado, da strašno rad gleda svoje tovariše pri delu in Abe vedno ve, da ga bo mogel čez čas najti, kot mirnega gledalca v dvorani, kjer bo nastopalo njegovo moštvo.

Preteklo leto je bil Tatum odsoten v Severni Afriki in Južni Franciji že četrtič za 6 mesecev. Abe je skakal po ulicah Casablance ob 4 zjutraj in iskal svojega 20-letnega črnca, ki ima roke kot lopate. Našel ga je, ko je Tatum vozil s kočijo domače košarkaško moštvo na največjo tekmo v lanskem letu na prireditev na kateri so nastopali slavni «Globetrottersi».

In Tatum je svojega menažerja z nasmeškom povabil v vozilo, češ da je tudi zanj prostor.

Dolga je bila pot iz Whitechapela, do današnje slave. Dolgo časa je že, odkar so košarkarji «Harlem Globertrottersa» igrali po dve tekmi z lakoto v želodcu pa do današnjih slavnih turnej po vsem svetu.

Virtuozno mojstrstvo in košarkarske čarovnije «Globetrottersov» so prilika, katerih se ne izplača zamuditi.

„Okrog Nemčije"

GOETTINGEN, 3. — Današnja etapa v dirki okrog Nemčije je imela dva dela. Prvi del je bil dolg 156 km med Fuldo in Kasslom, druga poletapa pa je bila na kronometer in je vodila iz Kassela v Goettingen.

Na poletapi Fulda - Kassel je zmagal Nemec Schulte s časom 3:36,0 ur, sledil mu je Svičar Kuhn, ki je imel z Nemcem Roehlom isti čas kot zmagovalec. 4. Gilsdorf (Nem.) 3:36,35; 5. Ludwig Hoermann 3:36,52; 6. Rudi Thiessen; 7. Stubbe z istim časom in vsi Nemčija; 8. De Corte (Belg.), 3:45,17; 9. Lambrichs (Hol.); 10. Sauerborn (Nem.); 12. Peeters (Belg.), 3:45,53; 13. Henric; 14. Gyselynck; 17. Kirchen; 19. De Santi; 20. Impanis, vsi s časom Peetersa.

V poletapi na kronometer je zmagal Schaer s časom 1:23,08 ur; 2. De Santi 1:23,18; 3. Gyselynck 1:23,47; 4. Kirchen 1:25,07; 6. Pfannenmueller 1:27,08; 7. Hendric 1:27,39; 9. Impanis 1:27,49; 11. Corrieri 1:28,11.

De Santi ima še vedno majico. V splošni lestvici ima čas 86:59,34 ur; sledi mu: Schaer s 87:02,37; Impanis 87:05,54; Kirchen 87:09,01; Peeters 87:09,34; Gyselynck 87:16,57; Pfannenmueller 87:25,56; Hendric 87:28,27; Schwarzenberg 87:32,40 in Corrieri s 87:33,03.

Turnir v South Orange

SOUTH ORANGE (New Jersey), 3. — Današnji dan vzhodnega prvenstva na travnatih igriščih je prinesel novo presenečenje. Znani ameriški teniški igralec Billy Talbert je premagal Avstralca Franka Sedgmana z 2:6, 10:8 in 6:4. S tem je prišel v semifinale.

Talbert bo igral z 20-letnim Tony Trabeltom, ki je premagal s 6:1, 3:6 in 12:10 bivšega wimbledonskega prvaka, Budge Pattyja. V tretjem setu je Patty vodil s 5:3, nato je pričel nesigurno servirati in Trabelt je to izkoriščali.

Tudi srečanje med Sedgmanom in Talbertom je bilo precej dramatično. Sedgman je bil v prednosti v drugem setu s 5:3 in je serviral za deveti gam. Zgubil je igro z 0. Takoj nato je Talbert izenačil. Sedgman je igral vedno slabše. Hotel je igrati pri mreži, brez potrebne odločnosti in s tem izgubil igro.

Še nekaj drugih rezultatov: Ken Mc Grego - Frank Sedgman sta premagala Richarda Gainesa - Williama Longa s 6:2, :62. Polfinale za ženske: Patricia Canning Todd je tolkla Dorothy Neat s 6:2 in 7:5. V semifinalu ženskih parov pa sta zmagali Buck - Varner proti Eimbrell - Sampson s 6:2, 0:6 in 6:4.

Danes se prične hamburški teniški turnir

HAMBURG, 3. — Jutri se bo pričelo v Hamburgu mednarodno teniško prvenstvo. Na njem bodo sodelovali igralci iz 17 držav. Vpisali so se Jaroslav Drobny in Vladimir Černik (Egipt), Heraldo Weiss (Argentina), Armando Vieira (Brazilija), Kurt Nielsen in Toben Ulrich (Danska), Jean Boretra in Bernard Destremeau (Francija), Gianni Cuccelli, Marcello in Rolando Del Bello ter Fausto Gardini (Italija), Josip Palada, Dragutin Mitič, Mirko Branović in Vladimir Petrović (Jugoslavija), Lennard Bergelin, Torsten Johansson, Sven Davidsson B. Eliasson in Gustav Cavalli (Svedska). Felicissimo Ampon (Filipini), Alfred Huber in Hans Redl (Avstrija), D. P. Tergonning (Avstralija), Gene Garett (ZDA), O. Williams (Južna Afrika), Gottfried von Cramm, Ernst Buchholtz, Rolf Goepferd, Horst Hermann, Helmut Gulez, Karl - Heinz Saus.

Nastopile bodo tudi ženske iz enajstih držav.

* * *

LONDON, 3. — V polfinalu teniškega turnirja profesionalistov v Scarboroughu je Perry (ZDA) premagal De Mosa (Holandska) s 6:2, 7:5 in 6:2. Romanoni (Italija) pa je zmagal v srečanju z angleškim profesionalnim prvakom Dan Maskellom s 6:1, 6:2 in 6:3.

MUHOBORCI

NAPISAL FRAN MILČINSKI - FRIDOLIN ŽOLNA

19. «Ako dovolite, velecenjeni gospod doktor», je vljudno poizvedoval župan, «zaradi uradov, ako pridejo k nam — ali jih potem izgube Lučani?»

«Tega ni ravno treba. Pač pa bi se one občine, ki jim je bliže Muhobor, odcepile od luškega okraja. Par uradnikov bi zaradi tega pač izgubili v Lučah.»

«Ali se bodo jezili Lučani!» se je veselila županja. «Ti mož, kaj poreče Ana, če dobimo semkaj urade. Iz kože bo skočila, boš videl!»

Ana je bila sestrična županje in omožena pri «Zlatem volku» v Lučah.

Misel na jezo v Lučah je županji dobro dela in grela se je v nji.

«Slišite, gospod doktor», je nadaljevala, «kako so ti ljudje v Lučah — ne da bi opravljala! — Beži, Julka, gledat, kaj babe delajo v kuhinji in okoli hiše, poslov se kar nič ne sme pustiti izpred oči... Tiste ženske v Lučah, gospod doktor — v sredo sem bila tam, saj ne grem v Luče, ako ni skrajna sila. Ali mislite, da so vedele kaj drugega povedati kakor: «Ta ima tega, ta ima tega». Gospodinje pa že take: semenj je bil, ljudi se je trlo po gostilni, jedli bi radi, gospodinja pa šele špeha išče na posodo pri sosedu za golaž! Kaj, gospod doktor!»

Krepko je udarila gospoda doktorja po roki in se prisrčno zasmejala in tudi doktor se je prisrčno smejal ali Lučanom ali županji ali vsem vkupe.

Župan je posvaril ženo: «Ti — coklja ali kazen! Zavri, no, malo jezik! Gospoda doktorja bodo ušesa bolela. Babji jezik, ta bi bil res dober za podplate, ker se nikoli ne izrabi.»

Županja ga je razposajeno zavrnila: «Naši jeziki za podplate ,moški goltanci pa za urbase, ker so zmeraj mokri, pa se nikoli ne premočijo.»

Zopet so se veselo smejali.

Medtem je oče župan skuhal svojo misel. Da ji pripravi pot, je najprvo prijazno trčil z znamenitim gostom, pili so in potem je hitel, da je prišel v vrsto.

«Velecenjeni gospod doktor, naš trg vam bo večno hvaležen! Seveda — uradno poslopje — sčasoma bi se gotovo novo postavilo, odkraja pa, kaj pravite: tamle moja pristava, saj se vidi skozi okno, ali bi ne bila pripravna za urade. Mi jo lahko pogrešamo, prazna nam stoji, za majhno najemnino bi jo dal. Malo se popravi, pa bo čisto dobra, kaj?»

«Imenitno poslopje,» je pritrdil dr. Gad. «samo še ptiča na duri, pa bo sodnija! Vse se bo uredilo. — Stanovanj za uradnike tudi ne bo nedostajalo, kaj?»

«Ne bo sile,» je rekel župan, «vsi tako ne bodo oženjeni. V Lučah n. pr. so skoraj sami samci: sodnik, njegov pristav, davkar itd. Dandanes kdo se pa še ženi? Kak učitelj! Drug že nerad!»

«Seveda», je vskočila županja, — zdaj je pogovor krenil na njeno polje — «seveda so samci, mar se naj ženijo v Lučah? S katero pa, vprašam? Edino, ki je še bila za to, je vzel notar: Jakljevo. Ta je dobro zadela, z avtomobilom se vozi...»

Zameknila se je v stol, kjer je poprej sedela «Copka», in je vzdihnila. Pa se je koj zopet zavedela svojih dolžnosti do gosta in ga pričela siliti s poticami.

«En koščck boste pa res še snedli, en sam koščck, prav majhnega vam bom dala, razžaljena bom, ako ga ne sneste».

«Ne pijete tudi nič, gospod doktor», je poudaril župan v svojem delokrogu. «Dajmo ga no, saj nima kosti!» — In veselo so trčili.

Tačas je sedela «Copka» na skrajnem koncu sadnega vrta pod širokim orehom, imela je marogastega mačka v naročju, ga gladila in izpraševala, če jo ima kaj rad. Včasi je dvignila oči in zaupljivo pogledala v mladega, ogorelega moža, ki je, stoječ na stezi zunaj vrta, slonel na ograji in z veliko resnobo motril mačka, ki je sukal okroglo glavo in mežikal.

«Zdi se mi, danes je nervozen», je omenil.

«Ta neumni shod je vsega zbegal», je odgovorila in huda nejevolja se ji je brala na rožnatem licu. Pritisnila je mucka k sebi, da ga oškoduje za prestane neprijetnosti zborovalnega hrupa. In potem je vstala, da je lahko tudi mladi mož pri ograji pobožal mucka, in ni je motilo, ko je roka mladega moža pogladila nele muckovo dlako, ampak tako mimogrede tudi njeni roki.

V ta svoj nežni posel je bila tako zaverovana, da čisto nič nista čula Julkine mame, ki je iskala in klicala hčerko, da se poslovi od odhajajočega slavnega gosta. Pač pa je mama, do ogla spremivši dra. Gada in moža, zagledala dolgega Podržajevega Janka, slonečega ob vrtni ograji. Sta že spet vkupe! Sveta jeza ji je šinila po rejenem licu in njeni klici: «Julka, Julka!», ki so se bližali po vrtu, niso obetali nič dobrega.

Julka je izpustila mačka, pogladila si je predpasnik, pokimala tovarišu onstran plota in stekla črez vrt materi naproti. Maček je smuknil v oreh. Podržajev Janko pa se je tudi potuhnil in izginil od ograje.

* * *

V gostilni pri «Pikapolonini» je živahna družba čakala na kandidata. Mati Polona, vdova že pametnih let, se je sukala v kuhinji, veliko gostilniško sobo pa je vladala hči Slavica s pomočnico, najeto za ta dan.

Najimenitnejša miza je bila ona v kotu proti kuhinji, tam so sedeli gospod Krunoslav Batič, potem občinski tajnik in upokojeni učitelj Podržaj, oče Janka, in poštar s pipo in s stebali. Gospod Krunoslav Batič je vodil pogovor.

«Bogami», je rekel, «ta doktor Gad je govornik, jaz vam pravim, on je govornik. Jaz to vem, kaj se pravi, biti govornik, in ako vam rečem, doktor Gad je govornik, onda mi lahko verjamete, da je govornik.»

«Tebe pa le ne poseka, brivec!» je hudomušno pripomnil upokojeni učitelj in tajnik Podržaj.

«Prosim», ga je resno zavrnil brivec, «tu ne gre zame, ampak za doktorja Gada, saj ne boste volili mene, ampak njega.»

«Primojduha», se je spomnil Podržaj, «saj je res, zakaj pa ne bi tebe volili! Slavica, še en vrček! Ali si že slišala: Batič kandidira v državni zbor.»

Slavica je dala svojemu začudenju duška z vzklikom «Zs», kakor je skrajšano izgovarjala ime Jezus, in občudujoč je pogledala brivca, ki ga je resnično štela sposobnega za vse.

Poštar se je dobrohotno muzal. Govoriti ni imel navade. Udarjen je bil z jezikavo, prepirljivo ženščino, ker je bil moder, se je privadil molčati in molče hoditi svoja pota. Tako je najbolje vozil.

Krunoslav Batič ni niti za trenutek izgubil miru. «Nemojte verjeti, gospodična Slavica! Gospod tajnik se šali, jaz niti ne morem kandidirati, ker sem inostranec.»

Podržaj mi odnehal. «Kaj tisto! Priženi se kam, da boš imel kaj svojega, pa te sprejmemo v občino. Gospodična Slavica, usmilite se ga no, takega fanta!»

Slavici se je ne brez tuge da posrečil ogorčen pogled: «Zs, kakšni ste vi, naka!» Zasukala se je in odšla z vrčkom.

*(Nadaljevanje sled